

UNIVERSITAT POLITÈCNICA
DE CATALUNYA
BARCELONATECH

ETSAB

Escola Tècnica Superior
d'Arquitectura de Barcelona

LA COOPERACIÓ INTERNACIONAL COM A EINA PER AL DESENVOLUPAMENT: MEMÒRIES DE MOÇAMBIC

Treball Final de Grau

GArcEtsaB (Pla 2014)

Autor: Mònica Pérez Coma

<https://monicapcoma09.wixsite.com/website>

Línia: Urbanisme i paisatge

Tutor: Erik Soles Brull

President del tribunal: Jordi Franquesa Sanchez

Convocatòria ordinària segon semestre

Curs acadèmic 2019-2020

LA COOPERACIÓ INTERNACIONAL COM A
EINA PER AL DESENVOLUPAMENT:
MEMÒRIES DE MOÇAMBIC

ÍNDEX

0. JUSTIFICACIÓ I OBJECTIUS.....	5 - 8
1. INTRODUCCIÓ.....	9 - 17
1.1 ANTECEDENTS I EVOLUCIÓ HISTÒRICA DE LES ONGD A CATALUNYA.....	9 - 12
1.2 ONGD.....	13 - 16
1.2.1 DEFINICIÓ D'ONGD.....	13
1.2.2 CARACTERÍSTIQUES PRINCIPALS.....	13 - 14
1.2.3 CLASSIFICACIÓ.....	14 - 15
1.2.4 ÀMBITS D'ACTUACIÓ.....	15 - 16
1.2.5 BASE SOCIAL I PARTICIPACIÓ.....	16
1.3 EDUCACIÓ PER AL DESENVOLUPAMENT.....	17 - 18
1.4 COOPERACIÓ CATALANA AL CONTINENT AFRICÀ.....	19 - 22
2. MEMÒRIES DE MOÇAMBIC: INHAMBANE ACCESSIBLE	23 - 57
2.1 MOTIUS PERSONALS.....	25 - 26
2.2 PRESENTACIÓ.....	27 - 31
2.2.1 MOÇAMBIC.....	27 - 28
2.2.2 INHAMBANE.....	29 - 30
2.2.3 ORGANITZACIÓ I PROJECTE.....	31
2.3 PREPARATIUS.....	32 - 39
2.3.1 VISAT.....	32 - 34
2.3.2 VOLS D'AVIÓ.....	34 - 35
2.3.3 DESPLAÇAMENT FINS INHAMBANE.....	35 - 36
2.3.4 VACUNACIONS I ASSEGURANÇA.....	37 - 38
2.3.5 SEGURETAT.....	38 - 39
2.4 VIATGE.....	40 - 62
2.4.1 PREVI.....	40
2.4.2 DE CAMÍ A INHAMBANE.....	41 - 45
2.4.3 INHAMBANE ACCESSIBLE: TALLER D'ACCESSIBILITAT PARTICIPATIVA	46 - 62
2.4.3.1 PRIMERA SETMANA.....	46 - 52
2.4.3.2 SEGONA SETMANA.....	53 - 62
3. CONCLUSIONS.....	63 - 66
4. BIBLIOGRAFIA.....	67 - 71

0. JUSTIFICACIÓ I OBJECTIUS

Des del meu interès personal per aquesta matèria, i partint de les premisses de la meva experiència com a voluntària a Moçambic en un projecte d'accessibilitat universal en la població d'Inhambane amb l'Organització No Governamental Arquitectura sense Fronteres (ASF), i la realització l'any passat de l'optativa de Tecnologies de Baix Cost per a la Cooperació; em sento amb la necessitat i el deure d'aprofundir els meus coneixements en aquest camp a través de la investigació i l'anàlisi de la meva pròpia experiència, a causa del desconeixement que la carrera en si encara em genera en aquest àmbit.

El meu objectiu és crear unes bases i coneixement sòlids en els quals recolzar-me en aquesta matèria encara desconeguda, en el probable cas que en un futur proper decideixi col·laborar novament en un projecte d'aquest àmbit, o en el cas de voler incloure'l en el meu treball com a professional.

La primera part del treball està creada amb la finalitat de fer una investigació generalitzada de lo que denominem Organitzacions No Governamentals per al Desenvolupament. Allí parlo del motiu del seu origen, la seva evolució històrica a través dels seus 35 anys de trajectòria a Catalunya i a la resta de l'Estat espanyol, les seves característiques, les seves finalitats, el seu funcionament i estructuració, la seva àmplia heterogeneïtat i, per suposat, la seva base social i de participació ciutadana, que es una de les seves forteses i característiques principals.

A més a més, he creat dos apartats addicionals. El primer, dedicat a la Educació per el Desenvolupament, per tal de reflexionar sobre els motius pels quals aquesta matèria encara consta força desconeguda en l'àmbit educatiu i universitari, i com es podria arribar a solucionar aquesta problemàtica. El segon, ens serveix per contextualitzar-nos els problemes economicosocials que han afavorit la actual situació de subdesenvolupament en la major part del continent Africà, i com la cooperació catalana contribueix a remeiar aquesta situació.

La segona part del treball consisteix en una documentació exhaustiva del projecte del qual vaig ser partícip l'estiu del 2018, amb l'objectiu d'extreure'n una reflexió crítica i aprofundir en els principis que aquesta experiència em va inculcar. Apropant, a la vegada, el lector a la meva experiència i motius personals, els quals podrien portar a algú a aventurar-se i a introduir-se en aquest món.

1. INTRODUCCIÓ

1.1 ANTECEDENTS I EVOLUCIÓ HISTÒRICA DE LES ONGD A CATALUNYA

«Les Organitzacions No Governamentals són entitats sense ànim de lucre, sorgides de la societat civil amb l'objectiu de generar un determinat impacte en la societat. Malgrat que existeixen diferents tipus d'ONG i àmbits d'actuació, generalment s'atribueix aquesta denominació a les organitzacions dels països del Nord que es dediquen a realitzar projectes en el camp de la cooperació internacional o a l'educació pel desenvolupament»¹.

«Molt abans que el moviment 0,7% comencés a caminar i esperonés a la majoria de les institucions públiques a dedicar una petita part del seu pressupost al Sud, ja actuaven nombroses organitzacions catalanes als països subdesenvolupats, bona part d'elles vinculades a l'església catòlica. El treball fet per milers de persones, de forma tant anònima com ara, va posar els fonaments per les intervencions posteriors. Coneixedors de les tradicions culturals d'on treballaven i plenament integrats en el treball comunitari, els primers cooperants, que a vegades ni rebien aquest nom, es van convertir en la primera ambaixada de Catalunya a molts llocs. Després, algunes d'aquestes entitats es van reconvertir en Organitzacions No Governamentals per dur a terme la mateixa tasca»².

«Als anys 60 l'emergent moviment de cooperació internacional rep un fort impuls a partir de la proposta de les Nacions Unides de destinar el 0,7% del PNB dels països rics industrialitzats com un instrument per redistribuir la riquesa i combatre la pobresa mundial»³. El creixement tant en nombre com en magnitud de les ONG, va esperonar les institucions a tenir una presència progressiva en el camp de la cooperació al desenvolupament. «En el cas de l'Estat espanyol però, fins el 1982 va ser considerat com un país receptor d'ajuda i, per tant, la seva història de la cooperació és relativament recent»⁴.

Hi han quatre etapes en la història de les ONGD a Catalunya segons Ballester i Truñó⁵, marcades per moments o punts d'inflexió. En la primera etapa, que inicia a partir de la transició democràtica i s'estén al llarg dels anys vuitanta, el treball de solidaritat i la cooperació neix de grups cristians progressistes i partits polítics d'esquerres que compartien elements ideològics i pràctiques socials comuns⁶.

¹ GALOFRÉ, G.; MERCADER, N.; PLANAS, V. *La cooperació no governamental catalana a Nicaragua i El Salvador enfront dels impactes de la globalització. Una reflexió crítica sobre les estratègies adoptades després dels Acords de Pau*. Barcelona, 2005, p. 10

² CENTRE D'ESTUDIS AFRICANS. *Cooperació de Catalunya amb l'Àfrica Subsahariana*. Barcelona, 1999, p. 11

³ GALOFRÉ, G.; MERCADER, N.; PLANAS, V.; cp. cit., p. 10

⁴ GALOFRÉ, G.; MERCADER, N.; PLANAS, V.; cp. cit., p. 10

⁵ BALLESTER, E. Truñó, M. *Les entitats de solidaritat internacional i cooperació per al desenvolupament i al FCONGD*. Barcelona, 2001

⁶ MONTES DEL CASTILLO, Á; MARTÍNEZ, M. J. *El debate social de la solidaridad. Dilemas y perspectiva de las ONG's de desarrollo en España*. Murcia, 2002

És durant aquesta etapa quan s'organitza la primera campanya d'àmbit estatal perquè el 0,7% dels pressupostos es dediquin a la cooperació per al desenvolupament. El boom exigeix una coordinació de les diferents organitzacions i entitats que col·laboren amb el Sud. Així, el 1986 es crea el Fons Català de Cooperació al Desenvolupament amb la voluntat d'intercanviar informació entre els socis per tal d'evitar la dispersió de les actuacions i fer front de forma conjunta a les càrregues burocràtiques.

El 1989 es crea la Federació Catalana d'ONG per al Desenvolupament (FCONGD) com a plataforma de coordinació i interlocució per tal de dur a terme projectes de sensibilització i poder fer més pressió a les intuïcions públiques. «Aquesta ha adquirit un especial protagonisme en impulsar debats sobre la cooperació, participar en conferències significatives i denunciar guerres (...). També ha ajudat a fer més transparent el món de les ONG, apropant-lo a la societat a la qual serveix i de la qual en va ser una emanació»⁷.

En la segona etapa, que transcorre durant els anys 90, «s'engeguen noves mobilitzacions de solidaritat al voltant dels conflictes a Chiapas i Bòsnia. Els esforços per coordinar actuacions donen fruits amb la segona *Campanya pel 0,7% i + amb transparència i de qualitat* organitzada al 1994»⁸. La campanya incideix en la conscienciació i mobilització social i en l'augment dels recursos públics, i comencen a aparèixer alguns consells de cooperació municipals.

Amb l'inici de la tercera etapa, proliferen i es diversifiquen actors de solidaritat internacional a un ritme accelerat de creixement. En aquesta etapa destaca l'interès per legislar l'àmbit de la cooperació internacional i un important augment dels recursos públics que provoca una major professionalització de les organitzacions. El 1998 s'aprova la Llei de cooperació internacional espanyola.

Finalment, la darrera etapa que s'inicia el 1999. Succeeixen una sèrie d'esdeveniments que marquen una nova dinàmica molt mobilitzadora, una lògica innovadora d'acció caracteritzada per «la combinació de reivindicacions de contingut i de forma clarament polititzades; la capacitat de mobilitzar no només organitzacions de tota mena i amb un ampli ventall de cultures polítiques, sinó també individuals en forma de xarxa; i la superació dels límits locals o estatals per passar a formar part de campanyes d'àmbit mundial»⁹. El desembre del 2001 s'aprova la Llei catalana de cooperació al desenvolupament.

⁷ CENTRE D'ESTUDIS AFRICANS; cp. cit., p. 13

⁸ BALLESTER, E. Truñó, M; cp. cit., p. 132

⁹ BALLESTER, E. Truñó, M; cp. cit., p. 133

1.2 ONGD

❖ 1.2.1 DEFINICIÓ D'ONGD

Les ONGD son organitzacions independents sense ànim de lucre que participen en el moviment associatiu i que estan articulades entorn a les finalitats de la solidaritat i la cooperació internacional amb una ferma voluntat de transformació social. Per tal d'assolir aquests objectius, s'han estructurat en forma d'organització estable que disposa d'un grau mínim de recursos humans i infraestructura, i que compta amb una base social que les recolza i a la que han de respondre¹⁰.

El terme ONG comença a utilitzar-se per diferenciar les accions de solidaritat que eren impulsades per la societat civil organitzada d'aquelles executades per estats i les institucions governamentals. Aquestes sigles han assolit progressivament un grau notable de popularitat i el seu ús s'ha estès en altres àmbits associatius, fonamentalment d'acció social, no relacionats directament amb la cooperació internacional per al desenvolupament. Aquest conjunt de lletres, en l'actualitat, agrupa un conjunt heterogeni d'entitats del sector no lucratiu o tercer sector que pertanyen a àmbits diferents i amb finalitats diverses¹¹.

En resum, ONGD és un terme usat per referir-se a organitzacions que es dediquen a canalitzar recursos als països del Sud a través de projectes de desenvolupament o d'emergència, així com sensibilització i denúncia en el marc de les relacions Nord-Sud amb l'objectiu de generar un determinat impacte en la societat¹². Tot això es realitza mitjançant el moviment associatiu voluntari de la societat civil per aconseguir l'eradicació de la pobresa i la construcció d'un món més just, solidari i equitatiu.

❖ 1.2.2 CARACTERÍSTIQUES PRINCIPALS

L'heterogeneïtat d'aquestes organitzacions reflecteix la riquesa social i l'interès de múltiples segments de la població per combatre la injustícia a nivell mundial, així com la multiplicitat de modalitats d'actuacions que s'utilitzen¹³. Tot i així, la tasca principal és la solidaritat i la cooperació internacional, i encara que els espais de col·laboració i participació a través del treball voluntari siguin molt variables, el voluntariat seria una característica compartida.

¹⁰ SANCHO, A. *Identidad de las ONGD*. Madrid, 2000, p. 14

¹¹ SANCHO, A; cp. cit.

¹² PÉREZ, K. *Diccionario de acción humanitaria y cooperación al desarrollo*. Barcelona, 2002

¹³ SANCHO, A; cp. cit.

Les característiques més rellevants de les ONGD serien una mínima estructura o organització estable, disposar d'un cert grau de suport públic i presència social, el caràcter voluntari i motivacional dels seus recursos bàsics, la seva autonomia institucional i decisòria de qualsevol instància governamental o intergovernamental, disposar de mecanismes transparents i participatius per construir els seus òrgans de govern, la seva voluntat d'actuar com a agent de canvi social, tenir finalitats de solidaritat internacional i desenvolupament i per actuar per tal de superar aquesta situació¹⁴.

Malgrat la diversitat de formes organitzatives, totes comparteixen tres nivells: un patronat o junta directiva que emana de l'assemblea, un mínim d'estructura professional estable i una base social constituïda per ciutadans associats a partir de motivacions compartides a favor de la solidaritat, en forma de socis/es i/o col·laboradors/es.

«L'estructura financera de les ONGD es compon fonamentalment de fons públics, que procedeixen de les administracions públiques locals, autonòmiques, governamentals i intergovernamentals, i privats, que procedeixen d'aportacions realitzades per particulars o empreses, així com del treball voluntari que aporten els seus col·laboradors»¹⁵. El principal problema que afronten és, segons García Izquierdo¹⁶, la carència de fons propis. Això té com efecte la propensió d'adoptar una visió a curt termini sobre el context en el que treballa l'organització i sobre les actuacions que pensa dur a terme.

❖ 1.2.3 CLASSIFICACIÓ

Santajuliana¹⁷ recull una classificació de les organitzacions no governamentals de l'Estat espanyol en sis grups o famílies d'ONGD. Tot i així, cal tenir en compte que aquesta no exclou altres tipus de ONGD que puguin existir però em permetrà acotar amb més precisió la meua investigació.

- *Religioses*: Entitats vinculades a àmbits eclesials, especialment de l'església catòlica. És el grup més nombrós i més antic d'organitzacions. Bona part estan formades en els seus orígens per membres d'ordres religiosos dedicats a l'ensenyament o amb missions a països del Sud.
- *Políticossindicals*: Sorgeixen a partir de partits polítics o centrals sindicals o bé de persones que s'hi relacionen.
- *Solidàries*: Aquestes organitzacions provenen majoritàriament de les transformacions dels comitès de solidaritat formats a finals dels anys setanta. Consten d'una àmplia base social de voluntariat.

¹⁴ FCONGD. *Codi ètic i de conducta per a les ONGD*. Barcelona, 1997

¹⁵ GALOFRÉ, G.; MERCADER, N.; PLANAS, V.; cp. cit., p. 14

¹⁶ GARCÍA, B. *Las principales características estructurales de las ONGS de la coordinadora*. Madrid, 2000, p. 35

¹⁷ SANTA JULIANA, X. *Experiències de solidaritat. Una aproximació a la participació juvenil en les organitzacions no governamentals per al desenvolupament*. Barcelona, 1999, p. 32

- *Internacionals*: Es tracta d'entitats internacionals que van iniciar la seva implantació a l'Estat espanyol a començament dels anys setanta i que es manifesten apolítiques i humanitàries.
- *Universitàries*: Sorgides a diferents universitats amb la voluntat de fer present els problemes de la cooperació Nord-Sud en aquest àmbit.
- *Oficials*: Organitzacions i institucions de caràcter voluntari i sense afany de lucre que es desenvolupen les seves activitats amb el suport d'organismes governamentals.

❖ 1.2.4 ÀMBITS D'ACTUACIÓ

Les ONGD actuen fonamentalment en tres àmbits d'actuació: la cooperació per al desenvolupament, l'ajuda humanitària i d'emergència i l'educació pel desenvolupament.

⊗ L'ideal de desenvolupament pel que lluiten les ONGD pot caracteritzar-se per concebre's de manera dinàmica i plural, per allunyar-se de les concepcions imitatives i reduccionistes que l'identifiquen amb el simple creixement econòmic fet a la manera d'Occident, per atorgar la primera i principal responsabilitat de tot el procés de desenvolupament a la mateixa societat concernida, per centrar-se en els individus i en les comunitats en què s'insereixen, per promoure el desenvolupament humà integral, per perseguir canvis i transformacions a mig i llarg termini que, un cop assolits, siguin autosostenibles i per establir prioritats tot i que els destinataris del desenvolupament són tots els éssers humans¹⁸.

Ballester i Truño senyala que «la cooperació per al desenvolupament pot ajudar en la imprescindible tasca de reduir la distància creixent entre el Nord i el Sud per satisfer les necessitats bàsiques de tothom, però només com a complement; és a dir, sempre i quan es recordi, per un costat, que el protagonisme recau en els pobles i societats del Sud i, per l'altre, que cal que vaig acompanyat de canvis generosos i actituds crítiques en la consciència i en la pràctica de la gent del Nord».

⊗ «L'ajuda humanitària i d'emergència fa referència al conjunt d'actuacions de caràcter urgent, no permanent i a curt termini, en resposta a situacions d'emergència per catàstrofes naturals, de conflicte bèl·lic i d'extrema pobresa dirigides a la satisfacció de les necessitats bàsiques més urgents. Acostuma a ser en forma d'ajuda amb materials, medicaments i material sanitari; aportació de tècnics i experts; assistència a refugiats i ajuda alimentària d'emergència.»¹⁹.

¹⁸ FCONGD; cp. cit.

¹⁹ GALOFRÉ, G.; MERCADER, N.; PLANAS, V.; cp. cit., p. 17

⊗ Santajuliana defineix l'educació pel desenvolupament com «activitats realitzades per diferents organismes, especialment les ONGD, amb l'objectiu de sensibilitzar a la població a partir d'accions educatives que miren de modificar la concepció de desenvolupament tradicional en una que aposta per l'autosostenibilitat i el protagonisme dels mateixos implicats en aquest procés, alhora que crida a l'acció dels ciutadans en aquests àmbits»²⁰.

Els objectius de l'educació al desenvolupament segons Ortega és «promoure la presa de consciència sobre la problemàtica del desenvolupament mitjançant la comprensió de les seves causes i de les alternatives possibles; augmentar la voluntat de participació en temes de solidaritat internacional; intensificar la solidaritat entre els pobles a través del coneixement mutu; i reforçar el compromís de les ONGD i els governs a favor de canvis estructurals que afavoreixin els països del Sud»²¹.

Alfonso Sancho explica que «sense deixar de dur a terme projectes que enllacen amb altres realitats i comunitats, no hem d'oblidar que el nostre horitzó és l'eradicació de la pobresa i això suposa facilitar l'acció de les entitats locals del Sud i redescobrir que el nostre àmbit natural de treball està al Nord on s'ha de generar un pensament col·lectiu més solidari i proposar canvis estructurals que facilitin la construcció d'unes relacions mundials més justes»²².

❖ 1.2.5 BASE SOCIAL I PARTICIPACIÓ

El compromís associatiu, la base social de les ONGD, és una de les principals característiques i alhora fortlesa de les mateixes. La legitimitat, eficàcia operativa i independència de les ONGD depenen fonamentalment de la multiplicitat de compromisos i motivació individuals que es formen sobre les causes socials que defensen²³, que acostumen a concretar-se en col·laboració voluntària.

La peculiaritat de la naturalesa de les ONGD, com senyala García Izquierdo, és que estan abocades a desenvolupar qualitativament i quantitativa la seva base social. Les ONGD, com entitat sorgides i mantingudes per un moviment civil organitzat, ha d'ampliar i millorar la qualitat de la seva representativitat i suport social perquè sigui el pilar de les seves actuacions i del seu esdevenir futur²⁴.

Així doncs, els recursos humans tenen una importància cabdal en les ONGD com instrument central en l'activitat del servei que presten. Tot i així, aquest fet no ha impedit que en els últims anys s'hagi produït una creixent professionalització de la gestió, convertint-se els voluntaris en funcionaris o empleats de les ONGD²⁵.

²⁰ SANTAJULIANA, X.; cp. cit., p. 33

²¹ ORTEGA CARPIO, M.L. *Las ONGD y la crisis del desarrollo*. Madrid, 1994, p. 70

²² SANCHO, A. *Les ONGD espanyoles i la CONDGDE*. Barcelona, 2001, p. 88

²³ GALOFRÉ, G.; MERCADER, N.; PLANAS, V.; cp. cit., p. 18

²⁴ GARCÍA, B.; cp. cit., p. 28

²⁵ GALOFRÉ, G.; MERCADER, N.; PLANAS, V.; cp. cit., p. 18

1.3 EDUCACIÓ PER AL DESENVOLUPAMENT

M'ha semblat rellevant fer èmfasis a aquest àmbit d'actuació de les ONGD, per tal d'analitzar com en un futur, el desconeixement i falta d'informació que m'ha donat la carrera sobre aquesta temàtica tan necessària per un futur global millor, podria arribar a abolir-se pels joves que decideixin iniciar-se en els estudis de l'arquitectura i estiguin interessats en aquest camp de treball.

«Tota acció de ED es caracteritza per la inquietud que, després del procés d'aprenentatge, els participants es qüestionen la seva actuació o el seu paper com a transformadors de la societat. (...) Es pot dir que la ED és una educació participativa, dinàmica, creativa i crítica»²⁶.

La concepció del món és cada vegada més global; i aquesta és una de les claus de la Educació per al Desenvolupament. La ED es caracteritza per la seva dimensió *globalitzadora*, és a dir, per la capacitat d'abordar diferents aspectes de la realitat analitzant, d'aquesta manera, les interrelacions que hi ha tant a nivell mundial com a nivell local.

El concepte de l'Educació per al Desenvolupament ha anat directament unida a la tipologia de les Organitzacions No Governamentals per al Desenvolupament. Les primeres ONGDs, la majoria de caràcter religiós, són el origen de la ED.

«Durant el període de finals dels 60 i els anys 70 van incrementar-se els problemes de dependència econòmica, política i tecnològica de la majoria dels països de l'anomenat Tercer Món. El subdesenvolupament es concep com una conseqüència de segles de colonialisme i d'explotació per part dels països de l'anomenat Primer Món, als quals es comença a demanar responsabilitat. El paradigma dominant en aquesta etapa és el de la *dependència*, pel qual el desenvolupament d'uns pocs països denominats *centre* es mantenia a costa del subdesenvolupament de la majoria, *perifèria*, el paper de la qual es limitava a la producció de primeres matèries»²⁷.

És en aquest context quan les accions centrades quasi exclusivament en activitats de caràcter informatiu per a la recaptació de fons passen a materialitzar-se en practiques educatives amb una clara consciència de participació social responsable i denúncia.

Les ONGD, van elaborar propostes i iniciatives orientades a l'acostament de la situació mundial a l'aula, mitjançant la inclusió en els currículums escolars de propostes crítiques i emancipadores que reflectiren la problemàtica mundial. En aquest període es generalitza el concepte d' Educació per al Desenvolupament, i sorgeixen a Europa grups i centres que avoquen per la posada en marxa d'aquestes propostes.

Es qüestiona no tan sols el model de desenvolupament dominant i vigent al Nord, sinó la possible escala a la qual s'haurien d'adaptar les solucions segons les necessitats

²⁶UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE VALÈNICA; cp. cit., p. 6

²⁷ UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE VALÈNICA; cp. cit., p. 4

com també el context en el qual es desenvolupen. L'ED ha d'implicar tots els sectors socials per a la construcció d'un món més tolerant i equitatiu.

«Aquestes característiques fan que s'entengui com una alternativa a l'educació tradicional, ja que propugna valors i actituds solidàries que es van definint al llarg del procés educatiu, i permet alhora oferir continguts de forma rigorosa, i generar així accions de compromís i de canvi»²⁸. S'entén com una línia pedagògica unida a l'educació intercultural, a l'educació per a la pau i als drets humans, a l'educació mediambiental etc.

Des de fa alguns anys, les ONGD fan esforços per tal d'introduir l'enfocament de la ED en l'educació formal. Aquesta tasca se centra de manera fonamental en la formació del professorat i en l'elaboració de material didàctic per a cada cicle.

Si pretenem formar persones crítiques que assumeixin amb responsabilitat el seu paper actiu en la societat, la universitat pot desenvolupar-hi un paper importantíssim. Un bon exemple, és la quantitat de ONGD sorgides i implantades a les universitats que ofereixen a la població universitària tota una sèrie d'activitat que poden definir-se com a accions de ED, i que en la majoria dels casos tenen una gran acceptació i participació. Els universitaris són bons agents de pressió i denúncia, per la qual cosa una bona formació pot ser rellevant a l'hora d'una implicació social responsable.

L'estat ideal serà quan, a més a més de ser una línia transversal, els successius cicles educatius, tinguin continuïtat en totes les etapes educatives i formatives. Així, hi ha més temps a interioritzar-ho i permet que les transformacions siguin més profundes, que determini la forma de relacionar-se amb els altres, la anàlisi crítica de la situació mundial, local i la presa de decisions, perquè a partir de la formació universitària assumiran papers de responsabilitat en la societat a la qual s'incorporen.

La rigidesa dels plans d'estudi i l'hermetisme dels diferents departaments són potser els problemes més grans a què s'enfronta qualsevol acció de ED que vulgui emmarcar-se dins dels plans d'estudis de la universitat. «És a partir de la creació dels nous plans d'estudi, en els quals hi ha la possibilitat de fer crèdits de lliure elecció, que es pot dissenyar una assignatura que reculli la pedagogia de la ED i elaborar un programa que es pugui desplegar sota l'òptica de la disciplina o formació científica específica»²⁹.

Des d'aquest punt de vista les assignatures reglades han de tenir un caràcter demostratiu davant departaments i direccions d'escola de la demanda de coneixement de la problemàtica nord-sud. Amb tot això es pretén formar persones crítiques, amb capacitat per a entendre, amb tota la seva complexitat, les estructures socials amb una visió global que permeti generar accions de canvi. Malgrat això, les dificultats que té per posar-se en funcionament són grans.

Així doncs, «la ED continua sent una assignatura pendent per a moltes ONGD que, tot i disposar de mitjans, donen prioritat a les accions de cooperació en detriment de l'impacte sobre les seves mateixes societats»³⁰.

²⁸ UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE VALÈNICA; cp. cit., p. 6

²⁹ UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE VALÈNICA; cp. cit., p. 11

³⁰ UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE VALÈNICA; cp. cit., p. 9

1.4 COOPERACIÓ CATALANA AL CONTINENT AFRICÀ

«Àfrica és un dels bressols originaris de la humanitat: a les gorges d'Olduvai a Tanzània, i a la vall del riu Omo, a Etiòpia, s'hi ha descobert les proves més antigues del procés d'*hominització* dels australopitecs»³¹.

L'Àfrica és, pel que fa a les dimensions, el tercer continent en extensió, després de l'Àsia i Amèrica, i té una extensió de 30 milions de km². Al nord del continent la història de l'Àfrica ha anat des de fa molt de temps lligada a la dels pobles d'Europa i de l'Àsia. També va ser relativament fluid el contacte de l'Àfrica oriental amb la península aràbiga i l'Índia, però la resta ha estat bastant aïllada al llarg de la història.

Totes les civilitzacions africanes, basades en el fort estímul de l'esforç col·lectiu són testimoniades d'un gran coneixement de la natura i de la inquietud per respectar-ne l'equilibri òptim, d'aquí deriva la força dels costums i de les tradicions i el respecte per la paraula i l'experiència dels ancians. Per tal de seguir i d'organitzar les seves pautes vitals, cada tribu s'ha aïllat i s'ha tancat sobre si mateixa. D'aquesta manera l'Àfrica apareix esmicolada en multitud d'ètnies.

L'economia tradicional, bàsicament de subsistència, fonamentada en l'agricultura i la ramaderia, es completa en la majoria de les regions amb artesanat molt diversificat, destinat a cobrir, sobretot, les necessitats locals.

«Els orígens del comerç d'esclaus són molt antics i es remunten a pràctiques de les civilitzacions egípcia, grega i romana. La conquesta àrab del nord de l'Àfrica i els seus establiments comercials a l'Àfrica oriental van ser les bases d'un renovat comerç d'esclaus: els capturats a l'Àfrica occidental subsahariana eren portats cap al nord amb caravanes transsaharianes i venuts als països del Magrib i al sud d'Europa, i els capturats a l'Àfrica oriental eren conduïts a les costes de la mar Roja i de l'Oceà Índic per ser venuts a la península aràbiga i a l'imperi otomà»³².

El descobriment del continent pels europeus es va iniciar al segle XV amb les expedicions efectuades pels portuguesos. Durant tres segles l'exploració del continent es va limitar a les zones costaneres, on els europeus instal·len establiments comercials. A les regions de l'interior les exploracions no es faran fins al segle XIX.

«Aquest comerç de mà d'obra esclavitzada va ser relançat i desenvolupat a partir del segle XV per les potències europees. Els traficants portuguesos van ser les pioners d'aquest comerç amb la finalitat de proveir de mà d'obra les plantacions de canya de sucre a les seves primeres colònies»³³. El tràfic d'esclaus va contribuir a frenar el creixement demogràfic del continent africà i a retardar-ne el desenvolupament econòmic.

³¹ UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE VALÈNICA: Associació Valenciana d'Enginyeria sense fronteres. *Introducció a la cooperació per al desenvolupament. Una proposta per a la promoció de l'educació per al desenvolupament a la universitat*. València, 1997, p. 141

³² UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE VALÈNICA; cp. cit., p. 147-148

³³ UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE VALÈNICA; cp. cit., p. 148

El repartiment colonial, atent únicament als interessos explotadors de primeres matèries, va dividir tribus i aliances tribals, en uns casos, i va reunir en altres casos ètnies i comunitats no sols no complementàries sinó antagoniques.

L'ocupació europea va trasbalsar les estructures econòmiques tradicionals: les colònies africanes es van convertir per a Europa, com a *colònies d'explotació*, en fonts de proveïment de diverses primeres matèries. Preocupada fins aleshores essencialment a satisfer les necessitats locals, l'economia africana es va convertir en una economia de mercat dirigida a alimentar des d'aleshores el comerç i l'explotació. La descolonització es va produir després de la Segona Guerra Mundial, a partir dels anys 50 i es va esglaonar fins a mitjans dels anys 70.

El tràfic d'esclaus va produir una ralentització demogràfica que va retardar l'Àfrica en aquest terreny amb relació a altres continents i li va restar pes específic en el context mundial. La situació va canviar radicalment i el creixement demogràfic es va disparar amb el final del tràfic d'esclaus, els progressos sanitaris i el retrocés de les epidèmies. L'alta natalitat explica la gran proporció de joves: els menors de 15 anys són el 50% de la població, això significa un problema en l'accés a l'escolarització i al treball, i amenaça el nivell de seguretat alimentària.

El pas dels europeus per l'Àfrica, hi ha deixat una sèrie de conseqüències economicosocials que han afavorit, en part, a la situació actual de subdesenvolupament en què viu la major part de l'Àfrica. Tanmateix, no es pot obviar que els governs dels estats africans, després d'haver obtingut la independència, no han sabut dur a terme verdaderes polítiques de desenvolupament en benefici de la població.

Com a resultat de les polítiques impulsades per les classes dirigents dels estats africans, les condicions dels pobles no s'han millorat, sinó que s'han vist apartats del procés de modernització i desenvolupament. Aquesta situació de deteriorament s'ha instaurat a quasi tots els països de l'Àfrica subsahariana, en particular Moçambic, Uganda, Guinea-Bissau, Etiòpia Somàlia, Angola, Zàmbia etc.

Pel que fa als organismes financers internacionals, tampoc han contribuït al desenvolupament de l'Àfrica, ja que mai han vinculat la concessió de les ajudes a una vertadera democratització. Segons les paraules de René Dumont³⁴, han estat acusats d'immiscir-se en els pressupostos dels estats africans sense intervenir en contra de la corrupció, balafament de diners, la megalomania, la despesa armamentista, etc.

L'ajuda externa que arriba a l'Àfrica, moltes vegades condicionada a ser invertida en determinants sectors, s'ha quedat a la capital o a les grans ciutats del país i ha estat emprada per a les finalitats de les classes dirigents, i se'n ha exclòs els sectors més necessitats. «El costum dels recursos sistemàtic a l'ajuda exterior s'està revelant finalment com un obstacle. Això és així perquè aquest costum tendeix a perpetuar la dependència dels estats africans de l'exterior no sols a l'àmbit econòmic, sinó també en l'àmbit polític»³⁵.

³⁴ DUMONT, R. *Democratie pour l'Afrique*. París, 1991, p. 89

³⁵ TSHIBAMBE, N. *La integración de África Occidental*. Núm. 14 2/94, p. 14

Els remeis de la situació africana passen per fer que els éssers humans, vertaders actors i beneficiaris, siguin participants del procés de desenvolupament. El dilema consisteix en la determinació de quin ha de ser el procés de desenvolupament adequat, i quin ha de ser el projecte polític encertat. Sembla clar, que l'inici del camí del subdesenvolupament passa per la resolució del problema de la dona i per atorgar-li un vertader protagonisme com a agent vertebrador del canvi³⁶.

La cooperació es basa en esforços genuïns i sacrificats de molta gent per ajudar a crear un món millor. «En el terreny de la cooperació hi predominen, de forma nítida, les bones intencions, el voluntarisme i la feina dura i abnegada. Fins al punt que ens sorprèn l'absència de males pràctiques, aparentment tan inevitables en altres sectors de l'activitat pública i cívica»³⁷.

El camí a recórrer és llarg, s'ha de treballar a fons per a madurar un camp que encara conté més il·lusió que no pas bagatge. Només una reflexió de tots els agents implicats en l'ajuda als països pobres, des dels cooperants fins a les institucions passant pels propis beneficiaris, permetrà millorar els resultats de les iniciatives que es desenvolupen al Sud. És una contribució humana i econòmica al desenvolupament de la qual en som els principals beneficiaris, perquè en cooperació quasi sempre rebem més del que donem.

La cooperació catalana al continent Africà és una cooperació del Nord, un petit país del Nord, per un Sud heterogeni, del que aprenem cada dia i ens ajuda a enriquir-nos cultural i èticament. El Sud deixa de ser per nosaltres una referència geogràfica i de misèria per convertir-se en un espai comú, amb el qual compartim moltes coses, en especial el respecte a les diferències i les ganes de ser reconeguts en la diferència. També es vol incidir en les possibilitats culturals i comercials que ofereix en continent Africà. En aquesta Àfrica madura, que pot caminar sola malgrat que es pensi el contrari, s'assagen formes de convivència prou interessants³⁸.

Des de la seva creació, el Fons Català de Cooperació al Desenvolupament ha finançat un gran nombre de projectes de cooperació i sensibilització. Les àrees més beneficiades ha estat Centre-Amèrica, seguida de Sud-Amèrica i Àfrica en darrer lloc. La contribució del Govern català a la cooperació amb Àfrica ha tingut un creixement constant des de la primera aportació econòmica. La progressió confirma la voluntat catalana de participar en el desenvolupament del Sud, fent ressò de les campanyes del 0,7% i canalitzant el dinamisme de les organitzacions no governamentals, profundament arrelades en la nostra societat civil i la generositat dels voluntaris³⁹.

«El voluntariat és l'expressió més genuïna de la solidaritat envers l'altre. Per això, han de ser tant valorades les tasques que es duen a terme al Sud com les que desenvolupen al nostre país, en les zones més deprimides o en ajut dels més desvalguts. Però tant si es treballa en un poblet de Mali com en un casal del Raval s'ha d'exigir professionalitat, perquè s'està contribuint a la riquesa humana de Catalunya»⁴⁰.

³⁶ UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE VALÈNCIA; cp. cit., p. 156

³⁷ CENTRE D'ESTUDIS AFRICANS; cp. cit., p. 6

³⁸ CENTRE D'ESTUDIS AFRICANS; cp. cit., p. 10

³⁹ CENTRE D'ESTUDIS AFRICANS; cp. cit., p. 10

⁴⁰ CENTRE D'ESTUDIS AFRICANS; cp. cit., p. 10

2. MEMORIES DE MOÇAMBIC. INHAMBANE ACCESSIBLE

2.1 MOTIUS PERSONALS

No se exactament per què vaig decidir endinsar-me en aquest món; potser sempre ha sigut part de qui sóc. Des de que només tenia 13 anys, vaig començar a viatjar sola. En un inici va ser per iniciativa dels meus pares, volien donar-me totes les oportunitats que tinguessin al seu abast per formar-me lo millor possible, renunciant a viatjar ells per aconseguir-ho, i així obrir-me a un ventall de possibilitats que ells no van tenir. Van començar com a viatges a l'estranger per aprendre anglès. Jo era molt dolenta amb l'anglès, fins que vaig començar a viatjar.

En part aquesta iniciativa els venia per pur egoisme, perquè jo fes el que ells no van poder fer a la meua edat, intentant satisfer el seu nen interior, però poc després es va convertir en molt més. La veritat és que jo no tenia ni idea d'on m'estava ficant, era tan sols una nena. És més, fins llavors ni tan sols havia agafat mai un avió, i m'envien sola la primera vegada... Estaven bojós. Imagineu-vos l'impacte que aquesta experiència va tenir en mi, em va transformar totalment. Tot i així, sempre vaig tenir clar que allò, encara que fes por, era un gest d'amor pur, un regal més enllà de qualsevol objecte físic.

Aquella experiència em va canviar, em va obrir els ulls. En un primer moment em va sobrepassar; tot era massa nou, massa desconegut, massa aclaparador. Però amb el temps, el meu *jo nena*, va començar a valorar aquella experiència com una gran oportunitat. Allà va néixer la meua passió per viatjar, per descobrir, per endinsar-me en lo desconegut-, casi com una addicció. Vaig perdre la por totalment. Ara sempre estic pensant on aniré després, i cada cop apunto més lluny. Allà, a Solihull, és on va començar tot.

D'alguna manera, inconscientment, sempre recreo aquell primer viatge. Sempre un viatge gran, en un període aproximat d'un mes, durant l'estiu i sempre amb l'objectiu d'aprendre alguna cosa nova, de créixer.

Més endavant, per circumstàncies de la vida, aquests viatges es van convertir en una forma d'escapar de la meua realitat, una realitat que m'asfixiava i em feia mal. Durant aquesta època, que va durar aproximadament dos anys, viatjar em revitalitzava, em feia sentir jo mateixa una altre vegada, i tornava com una persona nova, feliç, i amb molts més coneixements dels que podia adquirir en un any acadèmic.

Després d'aquest període fosc, viatjar es va convertir no en una forma de fugir, sinó en una forma de retrobar-me amb mi mateixa, i sentir-me més a prop de la meua mare. Em servia per poder veure tots els llocs que va poder visitar de jove, recrear la seva experiència, i com una oportunitat per descobrir tots ells llocs que volia veure, però no va poder visitar mai; com una forma de viure per ella.

Allà, i amb el temps, també va néixer i créixer la meua necessitat d'ajudar, de posar el meu granet de sorra, de millorar les coses, de fer el món una mica millor. Volia ajudar a tothom que pogués, ja que a ella no la vaig poder ajudar, i potser marcar la diferència en la vida d'algú. I encara que sigui una necessitat que neixi per motius egoistes, volia i vull utilitzar aquesta ràbia, impotència i necessitat incessant, per fer un canvi real.

Aquí és on va néixer l'idea del voluntariat. Tothom sempre em pregunta: *Perquè ho vas fer? Jo no podria... Renunciar a tantes coses, tants privilegis... Ets molt valenta!*. Però a mi sempre m'ha semblat una pregunta absurda. Estava clar que el que guanyava era molt més. Guanyava marcar la diferència, fer el que els altres no s'atrevien a fer, sentir que la meua vida tenia un sentit i que l'estava utilitzant per fer una cosa noble. I en el procés enriquir-me, conèixer una nova realitat i aprofitar per obrir els ulls de la gent al tornar a casa. Informar-los del que passa a l'altre punta del món, la zona dels no privilegiats. Fer el món més global, més unitari, més acollidor i menys egoista, menys racista, menys masclista, menys homòfob. Abraçar les minories, les nostres diferències, i aprendre que això és lo bonic de la vida; la diversitat.

La gent que s'endinsa en aquest món, sempre té un motiu més o menys ferm i personal. El meu, va ser una combinació de totes aquestes coses, creixent paral·lelament, i l'oportunitat que se'm va presentar. Només veure la pancarta penjada al costat dels ascensors de la universitat, vaig saber del cert, que això era el que estava buscant; aquest projecte, el motiu pel que havia estat estalviant durant un any. Aquesta era l'experiència de la que em volia nodrir. I mai podria haver estat més encertada. Una oportunitat de creixement personal molt més enllà del que havia tingut fins ara.

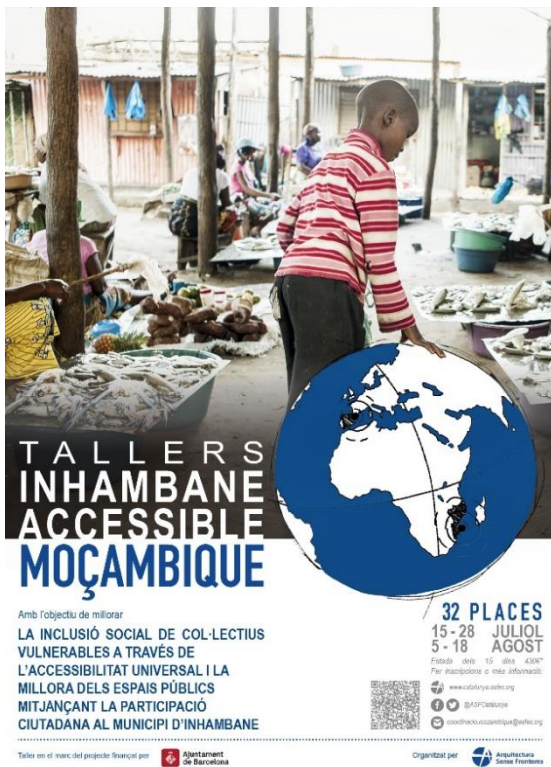

Figura 1

Figura 2

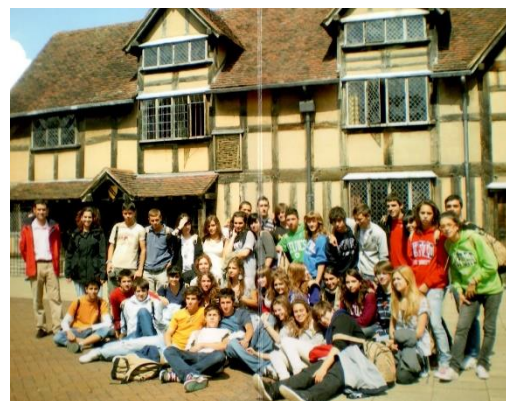

Figura 3

Figura 1: Cartell anunciant el Taller a Moçambic als ascensors de la ETSAB (2018) – Font: ASF

Figura 2: Foto del grup del viatge a Solihull, Birmingham (2008) – Font pròpia

Figura 3: Foto del grup del viatge d'idiomes davant de la casa de Shakespeare a Stratford-upon-Avon (2008) – Font pròpia

2.2 PRESENTACIÓ

❖ 2.2.1 MOÇAMBIC

Moçambic és un país situat a al sud-est d'Àfrica, a la vora de l'oceà Índic. Limita a nord amb Tanzània i Malawi, a nord-oest amb Zàmbia, a l'oest amb Zimbabwe, a sud-oest amb Swazilàndia i Sudàfrica i a l'est amb l'Oceà Índic, on confina marítimament amb l'illa de Madagascar, les Comores, la possessió francesa de Mayotte, les dependències de la Reunió, els territoris francesos d'illa Europa, l'illa de Juan de Nova i l'atol Bassas da Índia.

Basco da Gamma va explorar les seves costes el 1498 i Portugal va colonitzar el territori el 1505. Els portuguesos li van posar el nom Moçambic inspirant-se en l'Illa de Moçambic, que deriva de *Musa a l'BIQ*, *Mossa a l'Bique* o *Mussa Ben Mbiki*, un comerciant àrab que es va establir en aquesta illa.

Va aconseguir la independència el 1975, convertint-se poc després, en la República Popular de Moçambic. Va ser l'escenari d'una guerra civil que va durar des de 1977 fins a 1992, deixant dos milions de mines terrestres encara actives.

No obstant això, des del final de la guerra civil, la seva qualitat de vida ha millorat notablement, registrant avanços econòmics significatius, com el sector turístic. El seu territori està dividit en onze províncies, compostes per cent vint-i-vuit districtes. La seva capital i centre principal econòmic i social és Maputo. Més del 99% de la població és bantu, i les principals religions són el cristianisme i l'islam.

Tot i els avenços, el país segueix dependent d'assistència internacional per gairebé la meitat del seu pressupost anual i la majoria de la població segueix en situació de pobresa. L'agricultura de subsistència segueix sent la principal font d'ingressos.

L'idioma oficial del país és el portuguès, tot hi així, consta de moltes altres llengües locals que varien segons la regió. A la província d'Inhambane es parla el Guitonga i el Chitsua.

Figura 4

La seva moneda és el metical (1 euro = 73,11 meticals a 25 d'Abril del 2020). Té una població de 29,5 milions d'habitants, d'acord amb el cens de 2018, i una superfície de 786.380 km². La seva esperança de vida és baixa, de 60,2 anys. Està en la catorzena posició respecte la més baixa del món, tenint en compte que aquesta és de 52,8 anys en la República Centreafricana, i sent Xina el país amb l'esperança de vida més alta, amb 85 anys (OMS 2018).

Figura 4: Bitllet de 200 meticals, equivalent a 2,74 euros (26 d'abril del 2020) – Font pròpia

La seva mortalitat infantil es troba entre les més elevades del món, amb 54 morts cada 1.000 naixements (2018), i el seu índex de desenvolupament humà també és un dels més baixos del món amb 0,36 punts (2018). L'edat mitjana és de 17,1 anys, sent de 44 anys a Espanya.

El clima de Moçambic és un clima tropical, amb una temporada de calor i pluja de novembre a març i una temporada seca de maig a octubre. El juliol i l'agost són els mesos menys plujosos de l'any, amb una temperatura mitjana de 20,5°C. Pot fer una mica de fred per la nit.

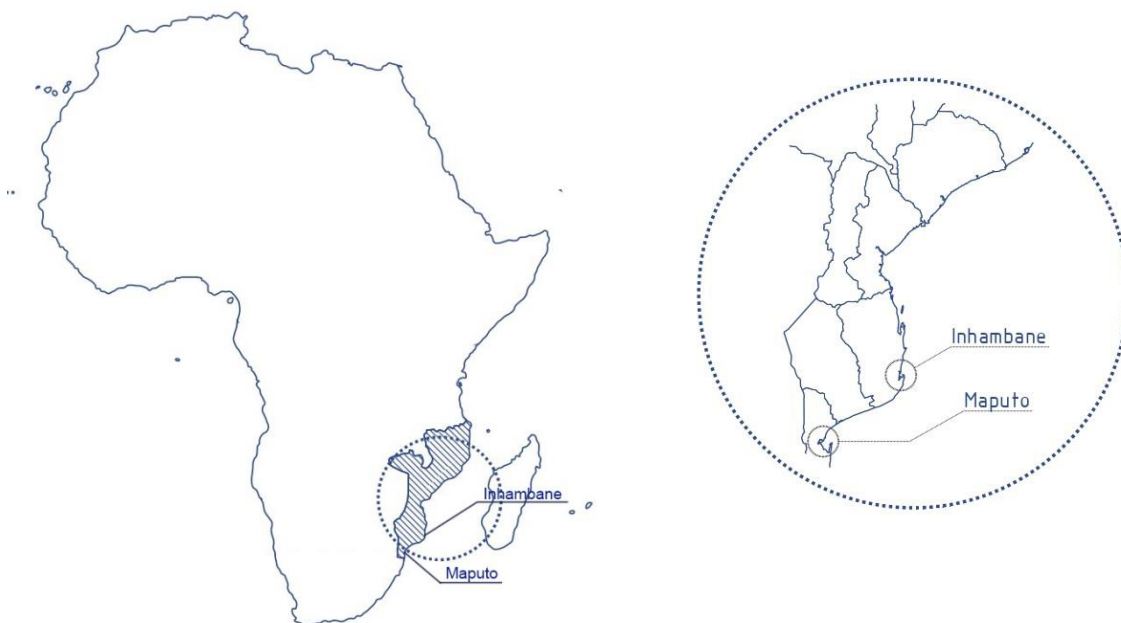
Figura 5

Figura 6

.....
Figura 5: Imatge de la costa de l'Illa de Moçambic (l'antiga capital del país) – Font: Wep viajes
Figura 6: Bandera oficial del país adoptada l'1 de maig del 1983 – Font: Viquipèdia

❖ 2.2.2 INHAMBANE

La província d'Inhambane és territori d'agricultors. Abunda el cacauet i l'anacard, i depenent de l'època de l'any pots trobar diferents fruites tropicals com la mandioca o iuca, plàtans i cocos. Travessant la carretera Nacional 1, la carretera que uneix aquest vast i allargat país, també pots aguaritar gent venent mel, licors o Piri-Piri, productes típics de la zona.

La ciutat d'Inhambane ja existia el segle X i va ser el port més meridional usat pels àrabs en el comerç d'esclaus. Vasco da Gama va arribar a ella el 1498 i la va denominar *Terra da Boa Gente* (Terra de Gent Bona) per com el van rebre. Immediatament va reclamar la bella i protegida badia d'Inhambane per a Portugal. Els portuguesos es van establir definitivament cap a 1534.

Inhambane és una tranquil·la ciutat que, a la vora de la seva bella badia, et parlarà del seu passat colonial i de les antigues rutes que seguien els vaixells portuguesos carregats de productes embarcats en el seu antic moll. Aquest, va ser destruït durant la guerra i reconstruït posteriorment per servir d'artèria per la qual embarquen diàriament centenars de persones carregades amb mercaderies per comerciar a banda i banda de la badia. També serveix de punt de connexió amb la ciutat de Maxixe.

L'arquitectura d'Inhambane és un exemple d'urbanisme portuguès i europeu adaptat al context climàtic i cultural de la costa oriental Africana. És el nucli urbà moçambiquès que millor conserva els seus edificis colonials i gaudeix d'un mercat central on pots trobar des de fruites i verdures fresques fins a artesanía.

És ciutat i capital de la província moçambiquesa homònima i dista a 479 km de Maputo. D'acord amb el cens de 2007, *Inhambane Ceu*, així anomenada pels vilatans, té una població d'uns 64.000 habitants.

Té estació de ferrocarril i la facultat d'hostaleria i turisme de la Universitat Eduardo Mondlane, on ens vam allotjar l'equip d'ASF. A l'altre costat de la badia es troba la ciutat de Maxixe, que ha superat en població a Inhambane. Les platges de Tofo, Cocos i Barra, són properes a la ciutat.

El submarinisme recreatiu es pot practicar a la *Praia do Tofo* a llocs com l'escull de Manta, l'escull de peixos pallasso i Galleria, on la fauna marina inclou grans mantes, balenes geperudes, taurons balena, morenes, dofins, peixos pallasso i tortugues, entre d'altres. Jo mateixa vaig tenir l'oportunitat de veure alguns d'ells.

Figura 7

Figura 8

.....
Figura 7: Posta de sol a la badia d'Inhambane – Font pròpia

Figura 8: Vaixells oxidats a la vora de la costa de Inhambane, com a vestigis de la guerra civil – Font pròpia

❖ 2.2.3 ORGANITZACIÓ I PROJECTE

Arquitectura Sense Fronteres, l'organització amb la que col·laboràvem, és una Organització No Governamental per al Desenvolupament sense ànim de lucre, creada a Barcelona l'any 1992. Està formada per persones que creuen en la defensa dels drets humans per aconseguir un món més just, a través de l'accés universal a un habitatge digne per aconseguir una transformació social. Treballen en el marc dels Objectius de Desenvolupament Sostenible del mil·lenni, especialment en relació amb la superació de les causes de la pobresa, la millora de l'educació, la igualtat de gènere, la salut i la qualitat ambiental, sense distinció de raça, religió, credo o afiliació política.

Arquitectura Sense Fronteres treballa a Moçambic des de l'any 2005. Un dels projectes que estan realitzant actualment és *Disseny participatiu de l'espai urbà amb especial atenció a l'accessibilitat universal i seguretat per als col·lectius vulnerables*. Està finançat per l'Ajuntament de Barcelona i té l'objectiu de millorar la inclusió social de col·lectius en situació de vulnerabilitat a través de l'accessibilitat universal i la millora dels espais públics mitjançant la participació ciutadana.

El taller *Inhambane accessible* s'organitzava en el marc d'aquest projecte amb la col·laboració de l'equip en terreny d'ASF, dos coordinadores que ajudaven en l'organització i la logística, els voluntaris i l'associació local *Paralegais*. Es situava al municipi d'Inhambane, capital de la província amb el mateix nom, i emplaçada a la Badia d'Inhambane.

El projecte va sorgir de l'experiència assumida en el projecte anterior. Aquest, estava centrat en la millora de la xarxa de mercats municipals d'Inhambane mitjançant metodologies participatives. Aquestes van permetre a l'organització identificar que, en general, la dificultat d'accés als espais públics de la ciutat i la manca de seguretat dels seus carrers dificulta la inclusió dels col·lectius més vulnerables a la dinàmica social.

Les condicions de vida de les persones amb diversitat funcional són més precàries que les de la resta de la població, amb un nivell d'escolarització més baix, una taxa d'atur més elevada i moltes vegades són discriminades en les seves comunitats o famílies.

Tirant del fil, van veure convenient començar a treballar la sensibilització cap a l'accessibilitat universal de diferents espais públics, amb especial atenció als mercats, que suposen un punt de trobada molt important i quotidià pels ciutadans d'aquesta regió, amb l'objectiu d'augmentar l'empatia cap a les persones amb mobilitat reduïda.

Per donar a conèixer aquesta problemàtica a la ciutadania, durant l'estiu del 2018 van buscar voluntaris amb ganes d'aportar i aprendre sobre l'accessibilitat en aquest context, per a realitzar unes jornades de sensibilització per la població local en diferents mercats i escoles d'Inhambane.

2.3 PREPARATIUS

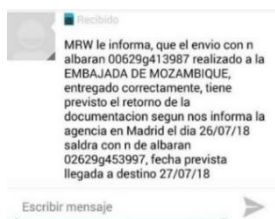
Els preparatius en aquest tipus de viatges i en aquestes circumstàncies, sempre requereixen molt temps, molta burocràcia, molta paperassa. Si que és veritat que la ONGD, Arquitectura Sense Fronteres, ens facilitava molts dels processos. Tot i així, davant del meu desconeixement del funcionament de tot això i de com gestionar-ho, va ser un procés llarg i força feixuc. El visat, els bitllets d'avió, el desplaçament fins Inhambane i les vacunes, quedaven a càrrec dels participants.

❖ 2.3.1 VISAT

Els espanyols necessitem visat per entrar a Moçambic. L'estada a Moçambic sense visat vàlid suposa una multa de 2000 meticals per dia (27,5 euros), amb un recàrrec del 50% si la infracció és descoberta a la frontera (3000 meticals al dia o 41 euros).

El visat es pot obtenir a la frontera (estada turisme menys de 30 dies) o l'Ambaixada de Moçambic a Espanya (estada turisme menys de 30 dies i qualsevol estada superior a 30 dies). En el nostre cas l'havíem de tramitar per l'ambaixada per justificar degudament que la nostre estada al país era per cooperació i turisme.

Per començar, el visat s'havia de fer a Madrid, perquè al ser un país amb tants poc recursos, no hi ha un Consolat General de Moçambic a una ciutat com Barcelona, tan sols està a la capital, en la Secció Consular dins de la mateixa ambaixada.

A més a més, estan molt poc actualitzats. El procés s'havia de fer presencialment o bé, per correu ordinari, amb segellat de retorn i indicant que es tractava de la gestió d'un visat; la qual cosa que et limitava a les empreses de missatgeria SEUR, NACEX, K270, i trigava un mínim de 10 dies laborables en retornar.

Figura 9

Segons la mateixa ambaixada, el millor moment per sol·licitar el visat a Moçambic és un mes abans de la data d'inici del viatge, per tal d'evitar qualsevol retràs que es pugui produir, i perquè si no et retornen el passaport a temps no podràs viatjar. Al mateix temps, com que la validesa màxima del visat és de dos mesos, fer-ho abans no és recomanable, ja que aquest és vàlid des de la seva data de concessió i, per tant, se't caducaria abans d'emprendre el viatge.

A l'hora de tramitar-lo, havies d'enviar el passaport original, ja que el visat és un adhesiu o segell que s'estampa en una de les pàgines del mateix document. Aquest, havia de tenir una vigència mínima de 6 mesos des de la data d'entrada al país i havia de constar d'almenys tres pàgines en blanc, per tal de tenir espai per col·locar l'autorització d'entrada al país i els segells necessaris.

Figura 9: Missatge de l'empresa de missatgeria MRW confirmant l'entrega del passaport – Font pròpia

Figura 10

Figura 11

A més a més, havies d'adjuntar: una copia a color de la pàgina amb les dades del passaport, una fotocopia del DNI o NIE, dos fotografies teves fetes recentment (en paper fotogràfic i tampany de carnet 35x45mm), una copia impresa del *pedido de entrada em Moçambique* on constés el lloc de residència al país, una copia de la reserva dels vols que mostressin la data d'entrada i de sortida del país, el resguard de l'ingrés bancari a l'ambaixada pels costos del tràmit (indicats en una taula en la pagina web de l'ambaixada, segons el període de l'estada i els motius) i, en el nostre cas, al ser un viatge de cooperació, la carta de convit amb el logotip, segell i firma del representant legal de l'organització.

DETALHE OS MOTIVOS DA ENTRADA EM MOÇAMBIQUE In detail give reasons for your entry in Mozambique				
COOPERACIÓN CON ARQUITECTURA SEM FRONTEIRAS				
TEMPO DE ESTADA EM MOÇAMBIQUE Length of stay in Mozambique		DATA DE ENTRADA Date of entry	DATA DE SAÍDA Date of exit	
25 DIAS		03 / 08 / 2018	28 / 08 / 2018	
FRONTEIRA DE ENTRADA Entry border		FRONTEIRA DE SAÍDA Exit border		
MAPUTO		MAPUTO		
ENDEREÇO DA HOSPEDAGEM EM MOÇAMBIQUE - Address of residence in Mozambique				
PROVINCIA Province	DISTRITO District	CIDADE City	AVENIDA/RUA Avenue/Street	CASA N.º House n.º
INHAMBANE	INHAMBANE	INHAMBANE	RUA DE BEIRA	280
FAMILIARES/AMIGOS RESIDENTES EM MOÇAMBIQUE - Relatives living in Mozambique				
NOME COMPLETO Full Name	NACIONALIDADE Nationality	PARENTESCO Relationship	ENDEREÇO Address	
RESERVADO AOS SELOS Reserved for stamps				
RESERVADO AOS SERVIÇOS For official use				
Data Date		ASSINATURA DO REQUERENTE OU DA ENTIDADE SOLICITANTE Signature of applicant or of the applying entity		
04 / 07 / 2018		[Signature]		
ASSINATURA RECONHECIDA POR SEMELHANÇA À EXISTENTE NO N.º EMITIDO A / / EM				
RESERVADO AOS SERVIÇOS For official use		DATA DA RECEPÇÃO		
		DATA DA ENTRADA		
ASSINATURA DO FUNCIONÁRIO				

Figura 12

Arquitectura Sem Fronteiras	
<p>Arquitectura Sem Fronteiras Avd. FFLN nº 78 Inhambane // Moçambique www.asfcs.org // inhambane@asfcs.org +258 865364462 // +258 825483290</p>	
<p>À: Embaixada de Moçambique</p> <p>Assunto: Convide para viajar a Moçambique</p> <p>"Arquitectos Sem Fronteiras", Organização não Governamental, cita no bairro balane 1, Rua da Beira n.º 280 com o NUIT n.º 700071472, vem por meio desta solicitar a V.Excia se digne autorizar mandar passar um visto de cooperação de um mês a partir do dia 3 a 28 de Agosto de 2018 para o Sr./S. Monica Perez Coma de Nacionalidade Espanhola, portadora do Passaporte nº A4357454600 para participar no projecto <i>Diseño participativo del espacio urbano con especial atención a la accesibilidad universal y seguridad para colectivos vulnerables</i>.</p> <p>Realçar que ASF, assume toda responsabilidade de manutenção, assistência sanitária e possível repartição, se for necessária, perante a sua estadia em Moçambique.</p> <p>Sem mais de assunto, subscrevemo-nos com elevada estima e consideração.</p> <p style="text-align: center;">Atenciosamente</p> <p style="text-align: center;">[Signature]</p> <p style="text-align: center;">Gorka Solana Arteche Representante em Moçambique</p> <p style="text-align: center;">ONGD Arquitectos Sem Fronteiras, NUIT: 700071472</p>	

Figura 13

-
- Figura 10: Passaport amb tots els segells d'entrada i sortida del país durant el viatge – Font pròpia
 - Figura 11: Foto del visat ja col·locat al passaport i segellat per l'ambaixada de Moçambic – Font pròpia
 - Figura 12: Segona pàgina del document *pedido de entrada em Moçambique* emplenat – Font pròpia
 - Figura 13: Fotocopia de la carta de convit d'Arquitectura Sense Fronteres – Font pròpia

Si et deixaves qualsevol cosa, et retornaven el passaport sense l'autorització i l'havies de reenviar, amb el recàrrec extra que això suposava, adjuntant la documentació que havies ficat malament o de la que mancaves. Jo, ho vaig revisar mil cops per tal d'evitar que això passés, ja que no teníem el marge de temps suficient com per cometre un error així.

Per complicar encara més la cosa, hi havien dos tipus de sol·licituds de visat. El visat simple, i el visat múltiple. Aquest últim, et concedia varies entrades i sortides del país. Això va generar un dilema en el grup, perquè des de l'inici del voluntariat, i des de que ens vam començar a posar en contacte, a organitzar-nos i conèixer-nos, vagi proposar allargar el viatge un període d'una setmana aproximadament, per poder veure la resta del país i fer turisme al nostre aire. Després de tot, no viatges a un país així molt sovint, i portava, com ja he dit, un any estalviant i volia aprofitar l'oportunitat al màxim.

Bàsicament, una de les coses que volíem fer el grup de la setmana extra, era creuar la frontera per anar al famós Parc Nacional Kruger, que està tocant la frontera de Moçambic amb Sudàfrica, a l'oest. És la reserva d'animals més important del Sud d'Àfrica, amb més de 18.000 km² de superfície. Va acabar sent una de les millors experiències del viatge; sobretot per la meva passió per la fotografia, ja que va suposar una explosió artística personal molt important, inspiradora. En resum, vam acabar decidint agafar el visat múltiple, que l'únic canvi que suposava, al cap i a la fi, era un cost extra de 30 euros.

❖ 2.3.2 VOLS D'AVIÓ

El segon element a tramitar va ser la reserva dels vols. Aquesta gestió va ser la més senzilla ja que, és quelcom que fem força sovint, i tots coneixem trucs i buscadors que ens ajuden a trobar la millor oferta. A més a més, des d'un inici, ASF ens va recomanar optar per la companyia TAP Portugal com aerolínia més fiable, i de les poques que volen fins a Maputo, la capital. Les úniques que volen fins allà, a part d'aquesta, són Qatar, Ethiopian Airlines i Turkish Airlines.

El major problema va ser que era impossible trobar un vol directe, i volguessis o no, sent una companyia portuguesa, i encara que des del punt de vista logístic era absurd, t'obligava a fer escala si o si per una de les dos ciutats més importants de Portugal (Oporto o Lisboa), perdent més de cinc hores amb la desviació. La variació d'una ciutat a l'altre depenia únicament del dia de sortida i de l'horari.

Com a curiositat, els vols de Barcelona a Lisboa eren nombrosos, com era d'esperar, i encara que vam intentar agafar tots el mateix vol, per temes de temps, preus i horaris de cadascú, no vam coincidir el grup sencer al mateix. En canvi, vam coincidir tots al mateix vol a Maputo, sense excepció. I és que era impossible que no passés, tots volàvem el mateix dia i només hi havia un vol diari que arribés a la ciutat, no importava el buscador que utilitzés cadascú, no tenia pèrdua.

Figura 14

Figura 15

❖ 2.3.3 DESPLAÇAMENT FINS INHAMBANE

El desplaçament fins Inhambane, un cop arribat a Maputo, ja se'm escapava força de les mans. Si trobar informació i gestionar reserves de la capital per internet ja era força complicat, imagineu-vos en una ciutat poc turística i accessible com Inhambane. S'havia de recórrer, o bé al consell dels mateixos organitzadors, o bé optar pels sistemes tradicionals i que s'escapaven força de la meua zona de confort: les guies i els mapes de paper.

Per sort, dins del grup, on jo era la segona més jove i una de les menys experimentades, contàvem amb gent amb molta experiència viatjant a països poc turístics on, per tal de moure't has de fer un esforç més enllà d'una simple recerca per internet i poca previsió. Van ser ells, juntament a un company de Madrid que ja havia viatjat a Moçambic, els que van facilitar-nos la feina de gestió.

L'única gestió que podíem fer des de casa, més enllà de la reserva de l'única nit que passaríem a la capital, era la d'informar-nos dels sistemes de transport per l'interior del país; ja que aquest, només es podia organitzar una vegada arribat allí, amb la famosa tècnica del regateig. I era senzill, únicament hi havien dos opcions: la *xapa*/autobús o bé agafar un vol intern.

Aquest últim, a part d'un import extra considerable (6.000 meticals o 82 euros), no era gens recomanable, encara que sí força més ràpid (1h). Això era degut, no tan sols a la precarietat i la poca seguretat dels propis avions en sí, sinó també per la poca fiabilitat de que arribessin a temps o de que sortissin, directament.

Per tant, l'avió intern era una possibilitat que vam descartar des d'un bon inici. De fet, recordo que només una persona es va atrevir a recórrer a aquest sistema i era perquè anava per lliure. Sorprenentment, quan la vam conèixer ens va dir que el vol no va ser tan greu com pensava i que va ser una experiència interessant.

En conclusió, l'única opció que ens quedava eren les anomenades *chapas* o els autobusos. Els autobusos eren bàsicament el mateix que les *chapas* però més grans i amb un recorregut establert. Vam optar directament per les *chapas*, amb la finalitat de fer el viatge el grup sencer, ocupant la totalitat d' minibus.

.....
Figura 14: Captura de pantalla de l'estat dels vols segons l'aplicació mòbil de TAP Portugal – Font pròpia

Figura 15: Targeta d'embarcament del vol de Barcelona a Maputo, amb escala a Lisboa – Font pròpia

Les *chapas*, són una espècie de furgonetes atrotinades amb capacitat per unes dotze persones on, curiosament, com vaig descobrir més tard, mai hi havia només dotze persones. El nostre cas no va ser una excepció, tot i haver-ho acordat prèviament. El trajecte fins Inhambane costava un preu aproximat de 700 meticais (9,6 euros), amb possibilitat de negociar.

També havíem de calcular molt bé els temps. El vol de Barcelona a Lisboa era de dos hores. El temps d'escala que em va tocar a mi era de tres hores i quaranta-cinc minuts. El vol de Lisboa a Maputo, deu hores i vint minuts més. Arribàvem a la capital a les 6:30 del matí. Això volia dir que teníem tot el dia per acomodar-nos al nou ambient, fer una mica de turisme per la ciutat i organitzar el transport i la sortida de l'endemà.

A Moçambic no hi ha diferència horària respecte a Barcelona ja que, encara que està molt lluny, és un desplaçament pràcticament rectilini, de nord a sud, dins de la mateixa franja horària. Tot i així, estan en una època de l'any oposada, al creuar l'equador. Ells estaven en ple hivern i nosaltres en ple estiu, encara que no era l'hivern tal com nosaltres l'entendem.

També havíem de tenir en compte que, amb aquest sistema de transport i els 479 km que separen la capital de la ciutat destí, perdíem un total d'entre sis i set hores amb el desplaçament, sense comptar les parades. Per tant, al pondre's el sol a les cinc de la tarda al ser hivern, perdríem un dia sencer en aquest viatge.

En resum, si el taller començava el 6 d'agost a Inhambane, havíem de marxar el 5 de Maputo a primera hora per anar bé, arribar a la capital el dia 4 a l'hora que ens semblés més adequada i sortir de Barcelona el 3 per tenir el marge de temps necessari per arribar.

Figura 16

Figura 17

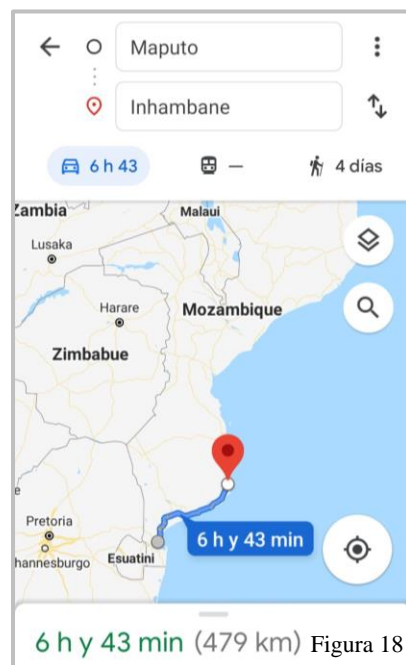

Figura 18

Figura 16: Nens sortint del col·legi esperant per pujar a la *chapa* per tornar a casa – Font pròpia

Figura 17: Foto d'una *chapa* moçambiquesa plena de gent a Inhambane - Font pròpia

Figura 18: Ruta de Maputo a Inhambane, on vam realitzar el taller - Font pròpia

❖ 2.3.4 VACUNACIONS I ASSEGURANÇA

Les condicions sanitàries del país són molt deficientes, així com els sistemes de sanejament i tractament d'aigües. En cas de desastres naturals, inundacions o època de pluja intensa solen sorgir brots de còlera, malària o qualsevol malaltia d'origen hídric.

Oficialment, l'aigua corrent a Maputo i altres ciutats és potable. No obstant això, atès el mal estat de les canalitzacions, la manca de manteniment i la manca d'un control públic adequat de la qualitat de l'aigua, era recomanable beure aigua mineral embotellada o, alternativament, bullida i filtrada.

Fora de les ciutats o en restaurants de baixa qualitat, havíem de prendre precaucions amb el gel, les verdures fresques i les fruites en contacte amb l'aigua, ja que ens podien provocar diverses afeccions gastrointestinals. Tot i tenir-ho en compte, cap dels voluntaris ens vam salvar d'algun que altre dia de malestar estomacal i diarrea.

L'assistència sanitària pública a Moçambic també és precària. Hi ha pocs hospitals i personal qualificat, especialment en les zones rurals. Contràriament, hi ha algunes clíniques i hospitals privats, fonamentalment a Maputo, que ofereixen un millor servei, però amb preus elevats.

Per tal d'estar protegida davant qualsevol imprevist, calia contractar una assegurança mèdica que cobrís possibles evacuacions a Sudàfrica o a Espanya. Per sort, d'això se'n va fer càrrec la ONGD, i no vam haver de tramitar res. El grup d'ASF l'únic que ens van demanar va ser omplir una fitxa amb dades mèdiques generals (seguretat social, grup sanguini, data de naixement, al·lèrgies, etc.).

El que sí que vam haver de fer, va ser notificar a la coordinadora del taller que planejàvem quedar-nos temps extra. A la qual cosa, ens va respondre molt amablement que no tenia cap problema en ampliar-nos l'assegurança per tal de cobrir-nos tot el viatge, si li dèiem les dates concretes d'arribada i de partida, amb la finalitat de posar-les als papers. Van acabar sent un total de 25 dies, sent el taller de 15 dies.

Moçambic no exigeix cap vacuna per entrar al país, excepte la febre groga, si en els tres mesos immediatament anteriors a l'entrada a Moçambic has visitat algun dels països endèmics de la febre groga. En aquest cas, hauries de portar a sobre el Certificat Internacional de vacunació que ho acrediti.

No obstant això, les autoritats aeroportuàries moçambiqueses et podrien exigir vacunar-te a l'Aeroport Internacional de Maputo com a condició per entrar al país. Encara que el país no consti de vacunes obligatòries, si que és recomanable vacunar-te, si no ho estàs ja, de la Febre Tifoidea i l'Hepatitis A i B, i que facis la profilaxi de la Malària, sota la teva responsabilitat no fer-ho.

El Malarone, el medicament per la profilaxi de la Malària, s'ha de prendre un cop al dia durant l'estada al país, un dia abans de la partida a aquest i una setmana sencera des del dia que tornes per tal de, si tens el paràsit en el teu organisme de forma asimptomàtica, prevenir que es manifesti a posteriori, eliminant-lo.

Per tal de realitzar la vacunació i obtenir el prospecte per la profilaxi de la Malària, vaig haver de fer recerca dels Centres de Vacunació Internacional a la ciutat de Barcelona a través de la xarxa, i intentant trobar el més pròxim a la meua zona. A més a més, has de tenir en compte que t'has de vacunar almenys quatre setmanes abans de l'inici del viatge, per tal d'assegurar que el teu organisme ha assolit la immunitat corresponent, i en el cas de que et provoqui un efecte advers, no et passi a l'estranger.

El principal problema va ser que durant els mesos d'estiu, les cites dels Centres de Vacunació de Barcelona sempre s'omplen molt ràpid, i es fa força difícil trobar un centre amb la disponibilitat que necessites i pròxim a tu, així que al final em va tocar matinar i creuar la ciutat.

A més a més, durant el viatge era prudent portar una farmaciola amb medicaments i estris d'astènic mèdica bàsica per qualsevol emergència que et pogués sorgir. Aquesta, havia de tenir com elements essencials: Malarone, repel·lent de mosquits, Ibuprofè, Paracetamol, antihistamínic, algun que altre antibiòtic, Fortasec, laxant, tiretes, gases, benes, alcohol i/o iode i unes tisores. Ningú es va salvar, en un moment o altre, de necessitar algun d'aquests medicaments.

Figura 19

❖ 2.3.5 SEGURETAT

La policia moçambiquesa exigeix que les persones s'identifiquin amb la documentació original, és a dir, el passaport. Si la policia et demana la documentació i els hi presentes fotocòpies no compulsades, et podran detenir fins que presentis els documents originals.

A més a més, es recomana fer una fotocopia del passaport i del visat d'entrada, i compulsar-la a l'Ambaixada o amb un notari local, per tal de poder demostrar l'entrada al país, en cas de que et robessin la documentació original.

.....
Figura 19: Foto de les caixes de Malarone – Font pròpia

Des d'octubre del 2017 han tingut lloc atacs i incidents greus al nord de la província de Cabo Delgado, suposadament perpetrats per grups insurgents de naturalesa radical. Els districtes afectats són Mocímboa da Praia, Macomia, Palma, Nangade i Quissanga. Tots ells situats a més de 1.500 km al nord de Vilanculos, el lloc més elevat que vam visitar del país. En qualsevol cas, l'ambaixada ens recomanava inscriure'ns en el Registre de Viatgers per tal de saber on estariem en cas de necessitar auxili.

En època de pluges, de novembre a març, són freqüents les inundacions a la part central i nord del país. No hi ha temporada de ciclons ja que són fenòmens continus a causa de l'orografia de canal de Moçambic. Ens recomanaven estar atents a la informació meteorològica i seguir les recomanacions de les autoritats locals i l'Ambaixada.

Els accidents de trànsit són un dels majors riscos del país. Calia evitar els desplaçaments de nit ja que molts vehicles no tenien la il·luminació adequada. L'estat de les carreteres en general és molt deficient, l'assistència en cas d'accident limitada i la forma de conduir dels locals deixava molt a desitjar, així que havíem d'extremar les precaucions al volant.

A més a més, tots els blocs i fòrums de la xarxa recomanaven no viatjar en transport públic tanmateix, era impossible d'evitar si et volies moure pel territori. Aquesta recomanació, era deguda a que els vehicles utilitzats com a transport públic "improvisat", solien estar en molt males condicions i solien viatjar amb excés de passatgers, amuntegats com bonament podien. Sense mencionar que els robatoris de mòbils i carteres son habituals.

Per últim, en termes generals, es recomanava no portar objectes valuosos a sobre i intentar no cridar massa l'atenció. Hi ha zones de la capital de risc mitjà, proclius a assalts i robatoris, sobretot de nit, normalment sense violència. Per tant, era preferible evitar certes zones de la ciutat, majoritàriament la perifèria, i no allunyar-se del centre, anomenant el *centre d'asfalt* ja que és la única zona de la ciutat que s'han "molestat" a asfaltar. A la resta del país, tant en zones rurals com urbanes, cal extremar les precaucions, majoritàriament de nit.

2.4 VIATGE

❖ 2.4.1 PREVI

Mentiria si digués que no estava nerviosa i espantada, durant els mesos abans del viatge. En un primer moment, al decidir emprendre aquesta aventura, estava molt feliç. Estava feliç per atrevir-me per fi a donar el pas per fer un tipus de viatge que tenia tantes ganes de fer des de feia anys, i amb el fantasiava de tant en tant, entre dies ocupats a la universitat, buscant ONGs amb les que m'agradaria col·laborar, els projectes que duïen a terme i on. Per fi em veia preparada i no volia esperar més, aquesta era la meua.

Tots els requeriments i preparació prèvia al viatge em van fer veure que realment no era un viatge qualsevol i que no seria tan fàcil com els altres. Era un nou repte, i podia arribar a ser inclús perillós. En alguna ocasió, em va donar la sensació m'havia precipitat, que no havia pensat el que implicava una experiència així i que encara era molt jove. Però estava decidida, ho volia fer i aquesta era la meua oportunitat, no hi havia pas enrere. Sabia del cert que valdria la pena i que no me'n penediria.

Segurament, un dels motius pels que tenia més por era perquè em vaig aventurar a aquest viatge sola, i que realment si els voluntaris no haguéssim fet pinya des d'un bon inici i hagués hagut de fer les llargues travesseres pel país sola, ho hauria pogut arribar a passar molt malament.

Em vaig aventurar sola perquè era una experiència que volia viure, i realment no m'hauria semblat correcte persuadir o esperar que algun dels meus amics estiguessin tan bojós i decidits com jo, i es gastessin un dineral en un viatge com aquest, amb pocs luxes. Així que vaig concloure que si de veritat volia aquesta experiència l'havia de fer sola, sense esperar a ningú. Al final ho necessitava fer per mi, i veure'm com em mouria en un ambient nou m'ajudaria a conèixer-me millor a mi mateixa.

Com bé he dit abans, vaig tenir la sort de que amb el grup de voluntaris vam fer molta pinya. Suposo que tots estàvem una mica espantats, i preferíem, casi tots, fer-ho tots junts. Així que el que més m'espantava en un inici, la solitud, no la vaig sentir pròpiament, més aviat al contrari, a vegades em sentia ofegada veient que no tenia espai per estar amb mi mateixa i els meus pensaments.

A més a més, com ja sabia per les experiències prèvies a l'estranger, conèixer gent en aquestes circumstàncies, convivint 24/7 durant un mes, sense pauses, sent de cop aquests lo més proper a un suport emocional pròxim, uneix molt, i crea records inoblidables. I encara que moltes vegades, un cop havent tornat a les nostres vides habituals, cadascú sol seguir el seu camí i aquestes relacions, una vegada irrompibles, amb el temps i amb aquest nou context, es desdibuixen fins gairebé desaparèixer; per mi sempre seran especials. Els companys d'una aventura sense precedents, inoblidables.

❖ 2.4.2 DE CAMÍ A INHAMBANE

Per fi va arribar el dia, i veure'm sola al aeroport em va fer veure, per primera vegada, on m'estava ficant. Per sort, en qüestió de minuts, vam començar a trobar-nos els primers voluntaris a la cua de facturació. Ja estàvem en contacte des de feia un parell de mesos via WhatsApp, en un grup que havia creat la mateixa organització. Fins i tot havíem quedat un parell de cops els components del grup secundari de la setmana extra, que més endavant es va convertir en principal, per preparar la ruta i les visites posteriors al voluntariat. A més a més, ens havíem vist tots a la Seu de l'ASF a Barcelona, en el taller formatiu previ al viatge, per explicar-nos una mica com aniria tot.

El primer vol es va passar ràpidament, era un vol d'una durada estàndard, res nou. Va ser més aviat l'espera a Lisboa, de quasi quatre hores, les que em van començar a dir que no hi havia volta enrere i això començava. Allí va ser on ens vam reunir tot el grup un cop passades les hores. Vam aconseguir entretenir-nos bastant jugant a cartes, gràcies a la previsió d'una companyia que les va portar, i sense saber-ho llavors, vam iniciar una tradició. Es va convertir en una forma de conèixer-nos millor i una bona manera de passar les hores mortes, tenint en compte que no teníem precisament moltes fonts d'entreteniment.

El segon vol va ser dur. Tots estàvem escampats per diferents zones de l'avió i jo estava sola, rodejada de desconeguts. Encara que els voluntaris tampoc els consideraria coneguts en aquell punt, ja llavors, quan eren lo més conegut en un món desconegut, es van convertir, de cop, en el meu suport emocional més proper. Altrament, mai havia estat en un vol tan llarg, per mi era un fet desconegut, nou i feixuc.

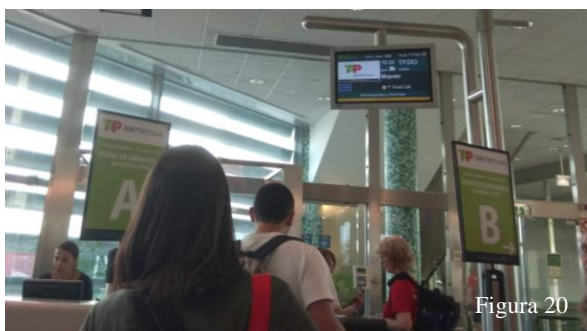

Figura 20

Figura 21

Figura 22

Figura 23

.....
Figura 20: Pantalla amb la informació del vol de Lisboa a Maputo i de l'embarcament – Font pròpia

Figura 21: Foto de l'avió que ens portarà a Maputo, arribant a l'aeroport de Portugal – Font pròpia

Figura 22: Imatge del material facilitat per la companyia aèria durant el vol i la targeta d'embarcament – Font pròpia

Figura 23: Esmorzar servit per TAP Portugal poc abans de l'aterratge a Maputo – Font pròpia

Un cop arribats a l'aeroport de Maputo el nerviosisme va augmentar. El canvi de moneda ens va causar certs problemes i l'estrès del grup va anar a pitjor. Agafar el taxi també va ser una aventura. La més espavilada i més experimentada del grup va agafar les rendes del regateig i jo em vaig quedar bocabadada sense saber que estava passant.

Més tard vam descobrir, com era d'esperar, que els taxistes ens van estafar amb el preu del viatge fins el hostel, i es que fins que no portaves cert temps observant les dinàmiques dels venedors, era pràcticament impossible que, veient-te com un bitllet amb potes, no et cobressin un preu bastant més elevat del cost real. Encara que per nosaltres en euros era una diferència gairebé insignificant, en la moneda local era un canvi important.

Comunicar-se amb la gent d'allà es va fer bastant fàcil des d'un bon inici. Si els parlaves en castellà s'espavilaven per entendre't, i si ells ens parlaven amb portuguès també aconseguíem crear una comunicació més o menys fluida.

El viatge amb taxi el recordo molt impactant i poètic, amb un paisatge molt diferent al que estava habituada. L'anomenada capital, no és una capital amb edificis monumentals i carrers amples i nets com nosaltres ho entenem. Estava plena de barraques, carreteres sense asfaltar, fang, tolls i brutícia. Aquell trajecte em va obrir els ulls. Necessitava veure aquesta realitat, la realitat dels no privilegiats.

Totes les primeres experiències en aquest viatge van ser molt impactats per a mi. A vegades em sentia aclaparada, incapaç de reaccionar amb la rapidesa que ho faria a casa, en un context conegut. Solia trobar-me en moments on la meva ment es tancava en si mateixa i començava a processar totes les dades que havia estat recollint sense parar. Em sentia sobrepassada i deixava de ser jo mateixa. Per recuperar-me necessitava un temps en solitud per assimilar tot el que estava vivint.

La capital feia por, almenys al principi; un lloc nou i hostil. El centre de Maputo representa el 15% de la ciutat i és l'única zona turística i asfaltada de la ciutat. Com a conseqüència, estava ple de venedors oferint-te els seus productes allà on anessis, a vegades indistint tant que arribaven a perseguir-te. En aquesta zona també hi han edificis abandonats on viuen els nens del carrer.

Figura 24

Figura 25

.....
Figura 24: Centre de Maputo amb els venedors ambulants a l'aguait - Font pròpia

Figura 25: Edifici que recull la seu de l'ASF a la capital moçambiquesa - Font pròpia

Figura 26

Figura 27

La primera nit i una de les poques que vaig passar a Maputo, va ser sense dubte la pitjor experiència de tot el viatge. Encara no havia començat el voluntariat i estàvem totalment sols, sense suport local. Després de fer turisme tot el dia, vam anar a comprar menjar per tenir provisions pel llarg viatge que ens esperava l'endemà fins a Inhambane. Jo, en un moment de distracció intentant discernir que eren tota aquesta quantitat de productes alimentaris que no havia vist mai, em vaig trobar sola al supermercat. Tots havien anat sortint per esperar els altres a fora, però al no créixens encara del tot, i al estar jo amagada entre locals, no van veure que encara estava dins i van marxar sense mi.

De cop, una de les recomanacions de seguretat suggerides per la ONGD dies abans d'emprendre el viatge, va repetir-se al meu cap: *Quan aneu en grup, sempre hi ha persones que van avançades o enrederides. En aquests moments s'han succeït assalts, així que són els moments en els que s'ha de parar més atenció.* Ja s'havien produït assalts en el grup anterior a nosaltres i jo, en aquell instant, complia tots els números per ser la següent. Vaig entrar en pànic. Mai havia sigut objecte d'assalt i no tenia ni idea de com reaccionaria en cas que succeís. Que irresponsable, vaig pensar, com m'he pogut distreure tant tontament. A més a més, s'havia de sumar que l'escena de nit de Maputo, que ja feia por de normal per estar molt poc il·luminada, estant sola, la poca seguretat que ja sentia en grup es va multiplicar per mil.

Per sort, una de les primeres coses que vam fer al arribar a la capital va ser comprar targetes SIM de *Vodacom* (*Vodafone* a Àfrica i l'única companyia telefònica de tot el país) i tenia dades mòbils per tot el mes. De totes maneres, no era massa recomanable treure el mòbil i deixar-lo a la vista. Al país, rarament es veien *smartphones* ja que encara no havien arribat al mercat popular i cridaven encara més l'atenció. Així que vaig optar per anar traient-lo en moments puntuals per mirar Google Maps, amb una cara de por que se'm podia llegir a kilòmetres. I després de donar un parell de voltes una mica inútils, vaig aconseguir trobar l'hostal i estar de nou en territori segur i conegut. Poc després, dos de les voluntàries em van venir a buscar preocupades i em van portar amb la resta. Però l'ensurt no me'l va treure ningú.

.....
 Figura 26: Primer àpat al país. Provant la matapa, plat típic, i coneixent-nos com a grup – Font pròpia
 Figura 27: Turisme per les zones rellevants de la capital (4 d'agost del 2018) – Font pròpia

Més endavant, al tornar a la capital, em vaig sentir estranyament còmode i segura. És curiós com un lloc on poc abans havia sigut escenari d'un episodi tenebrós en el meu viatge, de cop el mirava amb enyorança i afecte. És lo bonic de la multiplicitat d'un espai, no és una sola cosa ni ens transmet una sola emoció.

Reservar la *chapa* a l'hostal va ser molt senzill, i a primera hora del dia següent ja estàvem tots dins de camí a Inhambane. El viatge va ser incòmode i molt llarg, però també força divertit. Vam tenir l'honor d'apreciar l'essència d'aquest mètode de transport, la poca fiabilitat de la paraula d'un moçambiquès quan es tracta de negociar i lo emocionant de dubtar sortiràs viva. Això últim, et fa veure la vida d'una altra manera; la veus com a fràgil però alhora valuosa, vius el moment i deixes d'obsessionar-te pel futur. Allà, dins d'una furgoneta atrotinada de procedència japonesa, on el tub d'escapament s'aguantava amb un fil, podies deixar les banalitats materials i només ser. Allí dins, em vaig sentir més viva que mai i més feliç que feia molt temps.

Estàvem segurs que qualsevol col·lisió, sense seguretat, sense quasi normes de circulació i amb la velocitat que agafàvem, seria mortal. Durant les negociacions a l'hostal, vam dir que volíem reservar el vehicle exclusivament pel nostre grup. Al cap i a la fi, era un vehicle de dotze seients i érem dotze. Tot i així, el copilot, que sempre era l'encarregat de recollir els possibles clients, no va tenir cap vergonya en anar obrint la porta corredissa amb el cotxe en marxa cada cop que veia algú al voral de la carretera, per preguntar-li si volia pujar. Després de tot per ells era un negoci rentable; nosaltres ja havíem pagat, i si aconseguia portar a algú més, eren més diners pel mateix trajecte. A més, en aquest país les normes de seguretat i la capacitat màxima les ignoren per complet, o no es poden permetre el luxe de seguir-les. Tanmateix eren molt espavilats amb el que feien.

Durant el recorregut per la carretera que travessa el país de nord a sud, la Nacional 1, vaig observar que moltes poblacions estan construïdes en la seva extensió. Això convertia aquella carretera en la seva font principal de recursos i de comunicació. Es dedicaven a muntar mercats improvisats en els vorals de la carretera, amb els productes cultivats per ells mateixos, preparats per ensenyar-los als residents dels vehicles quan fessin una parada. D'aquesta tasca s'encarreguen únicament les dones, a vegades acompanyades d'algun infant de curta edat. Aquestes, tenien un compromís parlat amb els conductors de la *chapa*, de tal manera que ells paraven de forma estratègica en aquests punts perquè elles poguessin apropar-se a vendre productes d'alimentació durant uns minuts. Així, permetien que aquestes petites poblacions poguessin subsistir.

Figura 28

Figura 29

Figura 30

Figura 31

Figura 32

Figura 33

.....
Figura 28: Interior de la *chapa* que ens portaria fins Inhambane, voluntaris barrejats amb els locals - Font pròpia
Figura 29: Venedores moçambiqueses mostrant i venent els seus productes a la gent de les *chapas* - Font pròpia
Figura 30: Venedores moçambiqueses esperant la seva oportunitat per vendre a la gent de les *chapas* - Font pròpia
Figura 31: Paisatge típic del país. Cases autoconstruïdes amb xapa ondulada d'alumini i troncs – Font pròpia
Figura 32: Home reformant un local comercial; l'única construcció que no està feta amb xapa – Font pròpia
Figura 33: Petita població adjacent a una de les poques carreteres asfaltades del país, la Nacional 1 – Font pròpia

❖ 2.4.3 INHAMBANE ACCESSIBLE: TALLER D'ACCESSIBILITAT PARTICIPATIVA

• 2.4.3.1 Primera setmana

La primera impressió només arribar a Inhambane i baixar de la *chapa*, va ser tranquil·litzadora. Semblava un lloc segur i amb un aire típic de les ciutats rurals, agradable. Tot seguit, ens vam dirigir cap a la Facultat d'Hostaleria i Turisme de la Universitat Eduardo Mondlane, on viuríem les pròximes setmanes. Allí, ens van rebre les organitzadores del taller. Una d'elles, l'Anouk Conde, la coordinadora del grup de Moçambic, ja la coneixíem pel taller formatiu a la Seu de l'ASF a Barcelona i perquè era la persona que havia estat en contacte directe amb nosaltres durant tot els preparatius previs al viatge.

Figura 34

Figura 35

Figura 36

Figura 37

.....
Figura 34: Vistes des del passatge de la meua habitació a la Facultat d'Hostaleria i Turisme - Font pròpia
Figura 35: Imatge d'un carrer d'Inhambane amb les meves companyes de voluntariat caminant - Font pròpia
Figura 36: Paisatge de la costa d'Inhambane amb la marea baixa – Font pròpia
Figura 37: Carrer del municipi d'Inhambane amb locals caminant davant nostre. Dues noies adolescents tornant de l'escola i la que sembla ser la seva mare – Font pròpia

El taller *Inhambane Accessible: Taller d'accessibilitat participativa* constava de dues setmanes. Érem un grup força multidisciplinari, encara que la majoria fóssim de la branca de la construcció, i això va potenciar l'intercanvi de coneixements i punts de vista. La primera, era únicament de preparació dels tallers en grups de treball dinàmics en la Seu de la ASF a Inhambane. Per tant, ens vam passar pràcticament tots els matins i tardes d'aquella setmana treballant allà.

L'única excepció va ser el primer dia, que ens van repartir en grups eventuals per visitar els diferents mercats en els que després realitzaríem els tallers. Després de tot, acabàvem d'arribar al país i encara no sabíem com funcionaven les coses, i preparar un taller sense veure ni una sola vegada com s'organitzava el lloc amb major activitat social de les poblacions moçambiqueses, tenia totes les de perdre.

A mi em va tocar el mercat de Mafureira on, curiosament, després vaig acabar realitzant una de les activitats. Em va sorprendre lo simpàtics que eren tots a comparació de l'hostilitat de la capital. S'apropaven els nens sortint de l'escola, i ens deien un *olá!* tímid o se'ns quedaven observant. Els més atrevits, majoritàriament nois preadolescents o adolescents, volien que els hi féssim fotos per sentir-se com *uma celebridade* per un dia, o volien inclús fer-se fotos amb nosaltres. Les dones adultes en canvi, es mostraven hostils davant la nostra presència, sospitoses, observadores i dient-nos amb la mirada: *estàs al meu territori i no et vull aquí.*

La distribució dels mercats era caòtica però a la vegada molt ordenada, bruta però a la vegada molt neta. Es pot dir que tenien un ordre molt subtil. Les paradetes eren bàsicament de dos a quatre troncs disposats de forma lineal o rectangular i amb una petita coberta inclinada de palla o de xapa ondulada d'alumini a una o dos aigües. Els productes, o bé estaven disposats en una plataforma de fusta a un metre d'altura aproximadament, al mateix terra, prèviament escombrat, i sobre un tros de cartró i/o sacs de plàstic, o bé mitjançant alguna que altre caixa de plàstic reciclada on venen les ampolles de vidre de *Coca-Cola* o *Pepsi* i una planxa de fusta a sobre, a un mig metre del terra. El seient, això ja s'ho feien amb qualsevol cosa; vaig arribar a veure inclús una noia assentada sobre un televisor vell.

Figura 38

Figura 39

Figura 38: Voluntàries amb un adolescent local que els va demanar si es podia fer una foto amb elles - Font pròpia
Figura 39: Nois adolescents sortint de l'escola i demanant-nos fotos al donar-se de la nostra presència - Font pròpia

Figura 40

Figura 41

Figura 42

Figura 43

Figura 44

Figura 45

Figura 40: Carrer principal del mercat de Mafureira - Font pròpia

Figura 41: Distribució de les parades del carrer principal del mercat de Mafureira - Font pròpia

Figura 42: Parada de productes higiènic amb coberta inclinada a una aigua de xapa ondulada d'alumini i taula-mostrador a un metre del terra - Font pròpia

Figura 43: Zona de les parades d'alimentació, algunes ja tancades, posicionades a nivell del terra sobre de sacs reciclats - Font pròpia

Figura 44: Parades de productes de la llar amb una possible clienta observant un mostrador - Font pròpia

Figura 45: Parada d'alimentació amb dues venedores atenent a una clienta, un adolescent tornant de l'escola i una caixa de *Pepsi* que reciclen per crear un mostrador o utilitzar de seient - Font pròpia

Figura 46

Figura 47

La gent que treballava al mercat eren majoritàriament dones de totes les edats, a vegades acompanyades d'algun que altre infant. Mafureira, estava subdividit amb una zona dedicada a productes d'alimentació com enciam, galetes, fruites, iuca etc., una altre zona dedicada a roba, productes d'higiene i de la llar i una zona més apartada dedicada exclusivament a peix. El més curiós d'aquests equipaments són l'habilitat dels habitants d'urbanitzar l'espai amb qualsevol material o objecte al seu abast, i la seva capacitat d'improvisació, adaptabilitat i creativitat.

Un cop havent tornat de les visites, ens vam disposar a organitzar les diferents activitats. No només realitzaríem activitats als mercats prèviament visitats, sinó que també aniríem a escoles primàries i secundàries, però aquestes, lamentablement, no es podien visitar prèviament. L'objectiu de realitzar les activitats en aquests tres espais era la d'intentar arribar al major nombre de població possible, per tal de tenir un impacte significatiu; per tant, les activitats d'un lloc a l'altre també haurien de variar segons els interessos de cada rang de població. Més tard, i amb l'aprovació prèvia de *l'Associação dos Paralegais*, vam acabar dinamitzant una activitat extra a la universitat en la que residíem.

Per afegiment, a cada lloc havíem de fer una activitat diferent per cada col·lectiu que volíem visibilitzar, ajudant-nos de les poques eines que teníem a l'abast. Disposàvem d'un ordinador amb Photoshop, cartolines de colors, papers, llapis de colors, algun que altre retolador, capulanes per fer de venes per tapar els ulls, una pilota, un pal, una cadira de rodes, unes crosses i una espècie de bici per gent amb mobilitat reduïda bastant utilitzada en cooperació, però que jo no havia vist mai. Aquests pocs recursos ens van limitar bastant la imaginació, però ens en vam acabar sortint força bé.

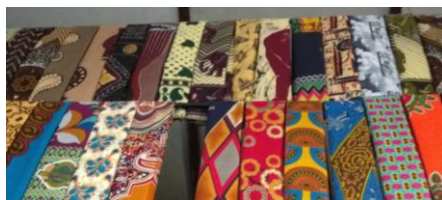

Figura 48

Figura 46: Un des múltiples carrers secundaris del mercat de Mafureira amb productes d'alimentació - Font pròpia

Figura 47: Venedores de peix del mercat de Mafureira assentades en tota mena d'objectes, i amb un infant dormint entremig seu - Font pròpia

Figura 48: Capulanes: Teixit tradicional africà per fer tot tipus de roba, normalment es lliga al voltant de la cintura com una faldilla i s'utilitza principalment a Moçambic – Font pròpia

Figura 49

Figura 50

Figura 51

A mi, personalment, aquesta setmana em va desmotivar una mica. Jo tenia ganes de fer treball de camp, explorar i conèixer la zona, i al final van tendir passar el dia al jardí de la Seu de l'ASF, a anar als mateixos llocs per menjar i a fer sempre el mateix. Més tard però, vaig descobrir que viure la quotidianitat del lloc va ser realment la millor forma de conèixer-lo de veritat.

L'oferta de restauració era molt limitada. Puc dir sense miraments que no només els impactava i es sobrepassava que fóssim un grup tan gran sinó que, a més a més, requeria avisar amb bastanta antelació perquè poguessin comprar el matí abans el menjar necessari al mercat perquè fos suficient per tots nosaltres, i això limitava encara més l'oferta. També vam patir molt amb els temps d'espera a l'hora de menjar, i vam haver de reunir molta paciència ja que aquesta solia durar entre dos i tres hores, depenent de lo afortunat que fossis aquella nit.

.....
 Figura 49: Foto panoràmica dels grups de treball per organitzar les diferents activitats; dividits en escoles primàries, secundàries i mercats - Font pròpia

Figura 50: Una de les múltiples reunions que vam fer amb els treballadors i organitzadores del la ONGD per tal de desenvolupar el taller amb el millor resultat possible - Font pròpia

Figura 51: Voluntaris provant els objectes que ens havia facilitat l'ASF per tal de familiaritzar-nos amb el seu ús i limitacions - Font pròpia

Figura 52

Les nostres idees van ser exposades i debatudes a finals de la primera setmana davant del Comitè Coordinador, format per diferents organitzacions ministerials i civils. Allí, es van reconsiderar alguns punts i es va decidir incloure'n algun altre, com les enquestes posteriors a les activitats per recollir dades i l'adició de la universitat en el rang d'actuació. Dintre del Comitè hi havia *l'Associação dos Paralegais*, activistes d'Inhambane per a la diversitat funcional. Aquests, van ser els que van liderar les activitats, sent de la cara visible d'ASF durant el transcurs de les tallers i fent-nos de traductors i d'enllaç amb la població.

Figura 53

Figura 54

Figura 55

.....

Figura 53: Foto panoràmica del Comitè Coordinador metres els exposem les nostres propostes - Font pròpia
 Figura 54: Voluntària exemplificant el recorregut amb vena i bastó per les escoles i els mercats - Font pròpia
 Figura 55: Voluntàries exemplificant el joc del mocador com una de les activitats per les escoles, amb la persona capdavantera amb els ulls tapats sent guiada per la resta dels companys de seu equip - Font pròpia

Un cop tenir el vist i plau del Comit , vam acabar de preparar el material necessari per començar les activitats. Vam imprimir cartells fets amb l'ordinador amb Photohop per penjar-los pels mercats prèviament visitats i informar als usuaris del que passaria, a fi de tenir la màxima assist ncia possible. La gent s'apropava curiosa i expectant preguntant-se que passava. Els encantava que els hi alter ssim la rutina ja que no solen tenir gaires estímuls i fonts d'entreteniment, aix  que la difusió va tenir molt èxit. També vam parlar amb la cap del mercat per tal d'informar-la del que volíem fer i assegurar-nos de que ens donava el seu perm s.

Figura 56

Figura 57

Figura 58

Figura 59

Finalment va arribar el cap de setmana. Com que teníem llibertat total durant el seu transcurs, vam aprofitar per fer turisme pels voltants d'Inhambane. El dissabte vam anar a Tofo on vam tenir l'oportunitat de veure les famoses balenes geperudes des de la superfície i el diumenge vam visitar la *Ilha dos porcos*, sota la recomanació i contacte d'una de les coordinadores.

.....

Figura 56: Material vari elaborat per nosaltres per tal de poder dinamitzar les activitats - Font pròpia

Figura 57: Primeres impressions dels cartells per col·locar als mercats – Font: ASF

Figura 58: Voluntaris col·locant un cartell en un dels mercats seleccionats – Font: ASF

Figura 59: Voluntària mostrant el cartell a un nen curiós en el mercat de Mafureira - Font pròpia

• 2.4.3.2 Segona setmana

Aquesta segona setmana va ser exclusivament treball de camp. Va ser extenuant però va valer la pena. Per fi havia arribat el moment en el que tot el nostre treball previ es veuria reflectit i en el que comprovaríem si realment les dinàmiques que havíem preparat a cegues funcionaven o no funcionaven.

A les escoles, tant de primària com de secundària, les activitats consistien en jocs i recorreguts d'obstacles per les instal·lacions amb l'objectiu de sensibilitzar els adolescents, preadolescents i nens sobre les dificultats de desplaçament que ha d'afrontar diàriament una persona amb mobilitat reduïda o diversitat funcional i així, augmentar l'empatia cap aquest col·lectiu.

A mi em va tocar l'escola de secundària Muele. Crec que no m'equivocaria al afirmar que va ser la millor experiència del voluntariat. Va ser preciós veure tot el treball previ culminat en una experiència inoblidable. Una de les coses que més em va impactar va ser l'arribada. L'escola estava mig derruïda; l'antic pavelló esportiu d'estructura metàl·lica estava deformat i destrossat com si els pilars IPE fossin de plastilina. Aquesta destrossa segurament era deguda als múltiples ciclons que colpegen el país degut a l'orografia del canal i ningú tenia els medis per recollir les runes.

Figura 60

Figura 61

Seguidament, vaig veure un nen. Semblava expectant, mentre ens observava arribar a la seva escola. Una vegada vam ser allà, va procedir a treure les seves millors gales per tal causar-nos una bona impressió: unes ulleres sense vidres, fetes a mà amb un únic filferro. Em va impactar: fins llavors no m'havia adonat que no havia vist a ningú amb ulleres. El que a la Barcelona contemporània quan ets petit és raó de burla, a Moçambic és una marca d'estatus social, de poder adquisitiu per sobre de la mitja. Una cosa tant bàsica en la nostra societat, però que sense la qual molta gent no podria tenir estudis i tindria molt poques possibilitats laborals.

.....
Figura 60: Foto del pavelló esportiu derruït, amb la coberta de xapa ondulada d'alumini destrossada - Font pròpia
Figura 61: Professores de l'escola de secundària Muele caminant al costat del pavelló en ruïnes - Font pròpia

Al cap i a la fi, per això estàvem allí. No per repartir ulleres a tothom que ho necessités cobrint una necessitat momentània, sinó per trobar entre totes solucions senzilles que estiguessin a l'abast de la població i que poguessin desenvolupar un cop l'equip de voluntaris marxéssim. Coses tan simples com asseure's més a prop de la pissarra si no veus bé, que els nens que veuen bé cedeixin el lloc als que no, perdre la por a demanar ajuda als companys i aprendre a oferir-la quan es requereixi, fent-los veure problemes reals dels que de vegades no som conscients.

Ens vam dividir en tres equips per dinamitzar les tres activitats que realitzàvem a les escoles secundàries, cada un format per dos voluntaris i un *Paralegai* que feia de comunicador. Cada activitat visibilitzava a un col·lectiu diferent.

La primera, la de la ceguera, consistia en un recorregut d'obstacles pel pati de l'escola en parelles. Un d'ells tenia els ulls tapats i un bastó, i el company/a l'havia de guiar a través del contacte directe i la veu. Un cop acabat el circuit es tornaven a ficar a la cua i es canviaven els papers. Quan tothom havia fet el recorregut, tot l'equip es posava en fila índia un darrere l'altre; els primers amb els ulls tapats, els últims sense, i els que veien havien de dirigir els que no veien.

La segona, la de la vista, consistia en una sèrie de paraules escrites en papers, cada cop d'un tampany més reduït. L'equip havia d'estar a varis metres de distància respecte el *Paralegai* que subjectava els papers i cada un s'havia d'apropar fins que fos capaç de llegir el que posava al paper. Quan arribaven a la distància adequada per llegir-ho, s'havien de tocar el nas com a senyal fins que tots estiguessin tocant-se el nas. Llavors es podia passar a la següent paraula. Cada full augmentava més i més la dificultat fins que arribaven a estar casi amb la cara enganxada al paper. Aquesta dinàmica va anar molt bé per reflexionar sobre la diferència de visió de cadascú, les dificultats que pot comportar i com ajudar-se els uns als altres per superar aquestes barreres.

La tercera, la de la mobilitat reduïda, era el joc de la pilota en dos equips amb alguna extremitat lligada amb trossos de capulana. Vam decidir dificultar-los el moviment lligant-los la mà, el braç o la cama amb la d'un altre company, o bé lligant-los les dos cames entre sí o un braç al davant o al darrere. Tots els nens eren molt participatius, alegres i competitius, i veure'ls tan motivats em va sorprendre i alegrar molt.

Com a activitat conclusiva van haver d'unir varis trossos de paper entre tot l'equip per tal de formar una frase en portuguès que era el lema del taller: *A cidade é diversidade: Inhambane seguro e inclusivo*⁴¹. Un cop formada la frase, el *Paralegai* va fer una reflexió sobre l'objectiu de sensibilització de les activitats que acabaven de realitzar, juntament amb una foto final de grup i un aplaudiment conjunt molt emotiu.

⁴¹ Traducció: La ciutat és diversitat: Inhambane segur i inclusiu – Google Traductor

Figura 62

Figura 63

Figura 64

Figura 65

Figura 66

Figura 67

.....

Figura 62: Els nens tanquen els ulls i els barregem sense criteri ni preferència en equips equivalents - Font pròpia
 Figura 63: *Paralegai* i voluntària a la cua del recorregut d'obstacles, preparant la següent parella amb el bastó i la bena feta de capulana - Font pròpia
 Figura 64: Final del recorregut d'obstacles en una taula on els nens amb els ulls tapats s'havien d'assentar, amb el consell del seu company, i servir-se un got d'aigua sense que se'ls caigués - Font pròpia
 Figura 65: Nens en fila índia. Els primers amb ells ulls tapats, els últims sense dirigint els que no veuen - Font pròpia
 Figura 66: Nens assentats escoltant les reflexions del *Paralegai* després de la segona activitat de la vista - Font pròpia
 Figura 67: El joc de la pilota. Els nens amb alguna extremitat lligada corren per robar la pilota a l'equip contrari - Font pròpia

Figura 68

Figura 69

Figura 70

Figura 71

Figura 72

Figura 73

-
- Figura 68: El joc de la vista en una de les primeres paraules, quan els nens podien estar força lluny - Font pròpia
- Figura 69: El joc de la vista en una de les últimes paraules, amb la majoria de nens tocant-se el nas com a senyal de que poden llegir la paraula a la distància a la que estan - Font pròpia
- Figura 70: Els nens moçambiquesos feliços jugant a la pilota - Font pròpia
- Figura 71: El joc de la pilota amb mobilitat reduïda. Dos nenes d'equips contraris lluitant per la possessió de la pilota - Font pròpia
- Figura 72: L'equip unint els trossos de paper per formar el lema del taller - Font pròpia
- Figura 73: Foto final de grup amb els nens, voluntaris i *Paralegais* mostrant la frase composta – Font: ASF

Als mercats es van realitzar posades en escena, on les persones usuàries del mercat que es prestessin voluntàries, havien de recórrer i adaptar-se a l'espai portant o bé una bena als ulls i un bastó per guiar-se, unes crosses o la bici (si el mercat ho permetia). Posteriorment, se'ls realitzava una enquesta, amb l'ajuda i la traducció dels *Paralegais*, per tal d'anotar les seves sensacions i reflexions, i fer-los entendre l'objectiu de l'activitat.

També en els mercats, els membres de l'*Associação dos Paralegais de Inhambane* realitzaven representacions teatrals en guitonga, l'idioma local, amb l'objectiu de denunciar el tabú social que moltes vegades hi ha al voltant d'aquestes persones. Com el cas d'una nena amb mobilitat reduïda a la que els seus pares tanquen en un soterrani perquè ningú pugui veure-la. Al finalitzar l'obra, informaven sobre la possibilitat de denunciar aquestes situacions davant d'associacions i autoritats.

En aquesta ocasió em van tocar dos mercats. El de Mafureira i el de Nhamposa. El de Mafureira era un dels més grans i importants de la zona i ja l'havia visitat anteriorment en dues ocasions. La primera per la visita als mercats de la primera setmana i la segona per penjar els cartells informatius. El de Nhamposa en canvi, no hi havia estat mai i estava força apartat. Era molt petit i amb poca activitat; es pot dir que un era l'oposat de l'altre. Això no obstant, els dos van tenir un gran èxit de participació i van ser una gran experiència, amb gent de tots els rangs d'edat i gènere prenent part.

Figura 74

Figura 75

Figura 76

Figura 77

Figura 74: Dona fent el recorregut d'obstacles amb els ulls tapats. Vam incorporar sobre la marxa en el mercat de Nhamposta un nou repte: identificar objectes únicament amb el tacte - Font pròpia

Figura 75: Dona provant la bicicleta pels voltants del mercat i experimentant la dificultat del seu ús - Font pròpia

Figura 76: Taula on realitzàvem les enquestes posteriors a l'activitat a fi d'obtenir dades - Font pròpia

Figura 77: *Paralegais* realitzant l'obra de teatre amb un mantell de fons al mercat de Nhamposta - Font pròpia

Figura 78

Figura 79

Figura 80

Figura 81

Figura 82

Figura 83

-
- Figura 78: Mercat de Mafureira. La zona del peix encara amb l'activitat habitual - Font pròpia
 Figura 79: Mercat de Mafureira amb més gent de l'habitual al notar la nostra presència i donar-se compte de les activitats que estàvem apunt de realitzar - Font pròpia
 Figura 80: Dona passant per un passadís estret i inestable del mercat de Mafureira amb força dificultat - Font pròpia
 Figura 81: Noia experimentant l'ús de les croses topant-se amb el que sembla ser un tros de sac enterrat i portant una bossa amb pes que li augmenta la dificultat, a fi de que experimenti la dificultat d'anar a comprar així - Font pròpia
 Figura 82: Població d'Inhambane escoltant atentament la representació teatral dels *Paralegais* - Font pròpia
 Figura 83: Moçambiquesos rient i gaudint de l'obra un cop acabades les activitats de Mafureira - Font pròpia

A la universitat vam fer un plànol a mà alçada i vam organitzar un recorregut amb els tres elements de sempre: benes fetes de capulanes, un pal i un company que fes de guia, la cadira de rodes per demostrar que les rampes d'accessibilitat no tenien la inclinació adequada i eren quasi impossibles de superar i les croses. Aquest cop, al ser una activitat extra incorporada a l'últim moment, vam participar la totalitat dels voluntaris i coordinadors.

Les activitats de la universitat eren molt semblants a les dels mercats. Això si, la implicació, la conscienciació i les reflexions dels alumnes van ser molt més profundes. Havíem conviscut amb ells durant quasi dos setmanes ja, i per fi els vam poder mostrar que fèiem i perquè estàvem allí. L'única incorporació era un itinerari en grup per les instal·lacions, marcant al plànol que els havíem facilitat els problemes d'accessibilitat de la seva facultat. L'objectiu era veure quin equip era capaç de trobar més problemàtiques.

Després d'unes dues hores i mitja de taller pel campus, ens vam reunir tots al menjador. Allí era on esmorzàvem cada dia i on ens donàvem el bon dia. També era el nostre lloc de convivència, on passàvem les hores mortes, on jugàvem a cartes passada la intensa jornada, on ens explicàvem el dia i les nostres inquietuds.

El debat final amb els alumnes va tenir un gran èxit de participació. I encara que tot fos en portuguès i no aconseguís entendre tot el que ens estaven dient, va ser un moment únic. Potser va influir el fet de saber que era l'activitat que culminava el nostre voluntariat, però al veure tot el nostre esforç reflectit en les seves cares, les seves ganes de canviar les coses i d'identificar les problemàtiques de la seva universitat per les persones amb diversitat funcional, em va emocionar i em va fer sentir molt satisfeta i feliç amb la feina feta. Mai oblidaré aquell moment, aquella sensació.

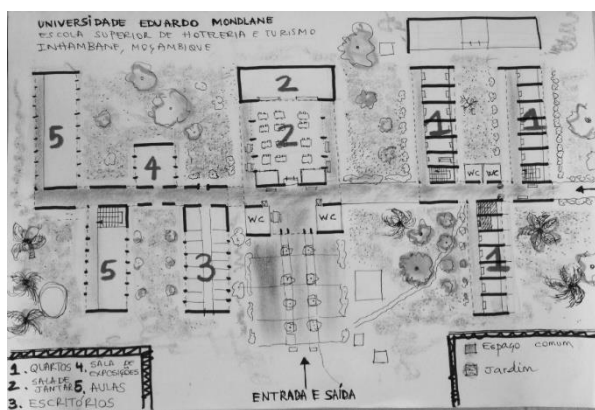

Figura 84

Figura 85

Figura 84: Plànol a mà alçada de la facultat de Eduardo Mondlane realitzat per una companya - Font pròpia

Figura 85: Paralegai comprovant les respostes del mapa d'un equip amb els problemes d'accessibilitat que té l'edifici - Font pròpia

Figura 86

Figura 87

Figura 88

Figura 89

Figura 90

Figura 91

.....

Figura 86: Presentació i explicació de l'activitat que realitzarem abans de començar - Font pròpia

Figura 87: Noia amb els ulls tapats recorrent la facultat. Just davant seu hi ha una erosió perillosa al terra i si la seva companya no l'avisava podria caure - Font pròpia

Figura 88: Noia provant l'accessibilitat del bany amb cadira de rodes i comprovant que és impossible entrar a cap d'ells - Font pròpia

Figura 89: Noi universitari comprovant que la inclinació de la rampa d'entrada té massa pendent i el fa rodar enrere. Això fa que sigui quasi impossible superar l'obstacle, i sense ajuda impossible. - Font pròpia

Figura 90: Noi amb els ulls tapats fent l'activitat d'omplir un got amb aigua amb les indicacions del company - Font pròpia

Figura 91: Debat final al menjador de la facultat amb tots els alumnes universitaris que van participar - Font pròpia

Com a clausura del voluntariat i dels tallers, a petició de l'ASF, vam organitzar un gran dinar. Van participar tots els treballadors de la ONGD a Inhambane, tant estrangers com locals, i els voluntaris. I vam comptar amb l'assistència dels *Paralegais* com a convidats d'honor, en agraïment a tot el seu suport, ajuda i traducció. Els voluntaris ens encarregàvem de cuinar plats típics de Catalunya i Espanya, i els locals cuinaven plats típics moçambiquesos, amb l'objectiu de fer un tast i un intercanvi cultural. Més tard, ens vam acomiadar emotivament i ens vam agrair mútuament l'esforç i amistat durant les intenses jornades.

Amb els tallers vam aconseguir el primer pas: introduir el tema. Tot i que gairebé no hi ha persones involucrades en aquests problemes encara, que es comenci a desenvolupar empatia cap a la gent amb diversitat funcional i cap als problemes que han d'afrontar és, sens dubte, un gran pas.

Figura 93

Figura 94

Figura 95

Figura 92: Moçambiqueses preparant llet de coco barrejant coco rallat amb aigua i exprimint-lo. Molt utilitzat a la cuina del país - Font pròpia

Figura 93: Voluntàries preparant una paella de marisc típica d'Espanya - Font pròpia

Figura 94: Taula amb alguns dels plats espanyols i moçambiquesos cuinats per l'ocasió - Font pròpia

Figura 95: Voluntàries exprimint el coco banyat en aigua per fer llet de coco - Font pròpia

El dia següent vam procedir a fer les maletes, i el grup de la setmana extra vam marxar cap al Nord per tal de començar la ruta turística pel país. Primer de tot aniríem cap a Vilanculos, un destí de platja, illes i submarinisme recreatiu. Posteriorment, ens dirigiríem cap a la capital per tal de llogar dos cotxes, creuar la frontera amb Sudàfrica i fer la visita al Park Nacional Kruger. I per últim tornariem a la capital a passar uns últims dies tranquils abans de tornar a les nostres respectives vides a Barcelona.

.....
Figura 96: Foto de grup del taller d'agost d'*Inhambane Accessible* després del dinar de comiat – Font: ASF

3. CONCLUSIONS

A viatjar, i sobretot a Moçambic, li dec molt. Aquesta experiència em va demostrar del que sóc capaç amb una mica de preparació i ganes. El viatge em va ajudar a enriquir-me culturalment i èticament i em va mostrar el bonic de la vida. Em va ensenyar a viure el present amb més intensitat i que no necessites molt per tenir-ho tot. També li dec molta alegria, satisfacció, bones anècdotes i la prova de que amb esforç i bones intencions pots marcar la diferència en la vida d'algú, però sobretot en la teva.

Em quedo amb un especial afecte als encants africans i a la seva forma d'afrontar la vida; a la seva actitud sempre alegre, la seva amabilitat, i com et demostren que realment no apreciem el que tenim i que, per una estranya raó, com més tenim més miserables som.

Recordo amb enyorança la diversió de regatejar en qualsevol context, el coqueteig sense embuts dels venedors, la proximitat que et dóna amb els locals, l'emoció, i la facilitat amb la que et parlen de la seva vida i et pregunten per la teva.

La seva curiositat cap a tu es veia contraposada per veure't com un colonitzador blanc ric que es dedica a regalar objectes de necessitat momentània, pensant que així els resols la vida quan només els estàs generant una necessitat i dependència de tercers.

Però per aquest motiu estàvem allà, per canviar aquesta realitat generada per un turisme tòxic i poc informat i ajudar-los a generar solucions adaptades als recursos dels que disposaven. Per impulsar el desenvolupament del país i buscar solucions eficients i momentànies a problemes reals; amb l'objectiu últim de millorar el seu nivell de vida i garantir que en un futur es puguin valer per si sols.

Crec que amb l'actual globalització del món, la multiplicitat d'informació a la que tenim accés i la facilitat de viatjar respecte els anys 80, qualsevol que s'atreveixi pot intentar ser una mica més obert i coneixedor de la diversitat del món sense sotmetre's a estereotips, ni a falses generalitzacions poc inclusives. Àfrica, llavors, deixa de ser per nosaltres una referència geogràfica de misèria per convertir-se en un espai comú, amb la qual compartim moltes coses.

Viatjar sola des de ben jove i la mort de la meva mare em van convertir en un esperit inquiet. El voluntariat em va fer descobrir que lluitar per un món més segur, més just, més tolerant i divers em fa sentir plena; i en l'acció social he trobat una forma de apaivagar les meves ganes de generar aquest canvi i lluitar per les milers injustícies que hi ha al món.

En resum, la cooperació es basa en els esforços genuïns de la gent per ajudar a crear un món millor; és una contribució humana i econòmica al desenvolupament de la qual en som els principals beneficiaris, perquè en cooperació quasi sempre rebem més del que donem. I encara que després puguem fer poc més que sobreviure en el nostre context social, polític i econòmic, almenys haurem marcat la diferència i haurem desenvolupat un pensament crític.

4. BIBLIOGRAFÍA

BALLESTER, E. Truñó, M. *Les entitats de solidaritat internacional i cooperació per al desenvolupament i al FCONGD*. Barcelona: a Federació Catalana d'ONG per al Desenvolupament: Relacions Sud-Nord 2001. Què fem a Catalunya, 2001

BANCO MUNDIAL. A: Banco Mundia [En línia]. Grupo Banco Mundial. [Consulta 18 de maig 2020]. Disponible a: <<https://datos.bancomundial.org>>

CENTRE D'ESTUDIS AFRICANS. *La cooperació de Catalunya amb l'Àfrica Subsahariana*. Barcelona: Universitat Politècnica de Barcelona: Biblioteca ex-libris, 1999. ISBN 84-605-7162-9

COOPERACIÓ A MOÇAMBIC AMB ARQUITECTURA SENSE FRONTERES. A: El rodamón [En línia]. Ajuntament de Girona, 2019. [Consulta 22 d'abril 2020]. Disponible a: <<https://elrodamon.cat/a-mocambic-amb-arquitectes-sense-fronteres/>>

DISSENY PARTICIPATIU DE L'ESPAI URBÀ INCLUSIU. A: ASF [En línia]. Arquitectura sense fronteres, 2018. [Consulta 20 d'abril 2020]. Disponible a: <<http://catalunya.asfes.org/projecte/disseny-participatiu-de-lespai-urba-inclusiu/>>

DUMONT, R. *Democratie pour l'Afrique*. París: SEUIL, 1991

EMBAJADA DE ESPAÑA EN MOZAMBIQUE. A: Ministerio de Asuntos Exteriores, Unión Europea y Cooperación [En línia]. Gobierno de España, 2020. [Consulta 1 d'abril 2020]. Disponible a: <<http://www.exteriores.gob.es/Embajadas/MAPUTO/es/Embajada/Paginas/Recomendaciones.aspx?IdP=128>>

EMBAJADA DE LA REPÚBLICA DE MOZAMBIQUE EN ESPAÑA. A: Embajada de Mozambique [En línia]. Embajada de Mozambique en España. cc, 2020. [Consulta 4 d'abril 2020]. Disponible a: <<http://www.mozambique-emb.es/visados+ordinarios>>

FCONGD. *Codi ètic i de conducta per a les ONGD*. Barcelona: FCONGD, 1997

GALOFRÉ, Guillem; MERCADER, Núria; PLANAS, Victòria. *La cooperació no governamental catalana a Nicaragua i El Salvador enfront dels impactes de la globalització. Una reflexió crítica sobre les estratègies adoptades després dels Acords de Pau*. Barcelona: Fundació Món-3, 2005. ISBN 84-609-5424-2

GARCÍA, B. *Las principales características estructurales de las ONGS de la coordinadora*. Madrid: a CONGDE: Directorio de ONGD 1999, 2000

GOOGLE. A: Translate Google [En línia]. Google. [Consulta 3 de juliol 2020]. Disponible a: <<https://translate.google.es/>>

INHAMBANE. A: Viquipèdia [En línia]. Wikimedia Foundation, Inc., 2020. [Consulta 13 de maig 2020]. Disponible a: <<https://es.wikipedia.org/wiki/Inhambane>>

INHAMBANE (CIUDAD). A: Wikipedia [En línia]. Wikimedia Foundation, Inc., 2019. [Consulta 13 de maig 2020]. Disponible a: <[https://es.wikipedia.org/wiki/Inhambane_\(ciudad\)](https://es.wikipedia.org/wiki/Inhambane_(ciudad))>

MOÇAMBIC. A: ASF [En línia]. Arquitectura sense fronteres, 2018. [Consulta 19 d'abril 2020]. Disponible a: <<http://catalunya.asfes.org/mocambic/>>

MOÇAMBIC. A: Viquipèdia [En línia]. Wikimedia Foundation, Inc., 2020. [Consulta 11 de maig 2020]. Disponible a: <<https://ca.wikipedia.org/wiki/Mo%C3%A7ambic>>

MONTES DEL CASTILLO, Á; MARTÍNEZ, M. J. *El debate social de la solidaridad. Dilemas y perspectiva de las ONG's de desarrollo en España*. Murcia: a Debates en cooperación al desarrollo. Universidad de Murcia, 2002

MOZAMBIQUE. A: Wikipedia [En línia]. Wikimedia Foundation, Inc., 2020. [Consulta 11 de maig 2020]. Disponible a: <<https://es.wikipedia.org/wiki/Mozambique>>

ORTEGA CARPIO, M.L. *Las ONGD y la crisis del desarrollo*. Madrid: IEPALA i ETEA, 1994

PÉREZ, K. *Diccionario de acción humanitaria y cooperación al desarrollo*. Barcelona: Icaria/Hegoa, 2002

PROVINCIA DE INHAMBANE. A: Wikipedia [En línia]. Wikimedia Foundation, Inc., 2020. [Consulta 13 de maig 2020]. Disponible a: <https://es.wikipedia.org/wiki/Provincia_de_Inhambane>

SANCHO, A. *Identidad de las ONGD*. Madrid: a CONGDE (2000): Directorio de ONGD 1999, 2000

SANCHO, A. *Les ONGD espanyoles i la CONDGDE*. Barcelona: a Federació Catalana per al Desenvolupament (2000): Relacions Sud-Nord 2001. Què fem a Catalunya, 2001

SANTAJULIANA, X. *Experiències de solidaritat. Una aproximació a la participació juvenil en les organitzacions no governamentals per al desenvolupament*. Barcelona: Diputació de Barcelona, 1999

TSHIBAMBE, N. *La integración de África Occidental*. Cuadernos de África y América Latina: SODEPAZ, núm. 14 2/94

UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE VALÈNCIA: Associació Valenciana d'Enginyeria sense fronteres. *Introducció a la cooperació per al desenvolupament. Una proposta per a la promoció de l'educació per al desenvolupament a la universitat*. Valencia: Servei de Publicacions de la Universitat Politècnica de València, 1997. ISBN 84-7721-561-8

M P

Mònica
Pérez
Coma
TFG

Des del meu interès personal per aquesta matèria, em sento amb la necessitat i el deure d'aprofundir els meus coneixements en aquest camp a través de la investigació i l'anàlisi de la meva pròpia experiència, a causa del desconeixement que la carrera en si encara em genera en aquest àmbit. El meu objectiu és crear unes bases i coneixement sòlids en els quals recolzar-me en el probable cas que en un futur proper decideixi col·laborar novament en un projecte d'aquest àmbit, o en el cas de voler incloure'l en el meu treball com a professional.

La primera part del treball està creada amb la finalitat de fer una investigació generalitzada de lo que denominem Organitzacions No Governamentals per al Desenvolupament. Allí parlo del motiu del seu origen, la seva evolució històrica a través dels seus 35 anys de trajectòria a Catalunya i a la resta de l'Estat espanyol, les seves característiques, les seves finalitats, el seu funcionament i estructuració, la seva àmplia heterogeneïtat i, per suposat, la seva base social i de participació ciutadana, que es una de les seves fortaleses i característiques principals.

A més a més, he creat dos apartats addicionals. El primer, dedicat a la Educació per el Desenvolupament, per tal de reflexionar sobre els motius pels quals aquesta matèria encara consta força desconeguda en l'àmbit educatiu i universitari, i com es podria arribar a solucionar aquesta problemàtica. El segon, ens serveix per contextualitzar-nos els problemes economicosocials que han afavorit la actual situació de subdesenvolupament en la major part del continent Africà, i com la cooperació catalana contribueix a remeiar aquesta situació.

La segona part del treball consisteix en una documentació exhaustiva del projecte del qual vaig ser partícip l'estiu del 2018, amb l'objectiu d'extreure'n una reflexió crítica i aprofundir en els principis que aquesta experiència em va inculcar. Apropant, a la vegada, el lector a la meva experiència i motius personals, els quals podrien portar a algú a aventurar-se i a introduir-se en aquest món.

UNIVERSITAT POLITÈCNICA
DE CATALUNYA
BARCELONATECH

ETSAB

Escola Tècnica Superior
d'Arquitectura de Barcelona

